Latvju JAUNATNE

3

EKUR STALTI KARAVĪRI!

Foto V. Kalniņš

1944 GADS

CĪŅĀ PAR EIROPU

H. E. H.

Gandrīz jau visu ziemu boļševiki mēģina austrumu frontē, nežēlojot cilvēkus un materiālus, gūt kaŗa izšķīrēju panākumu. Krivojroga, Čerkasi, Pripete un Berezina, Rogačeva, Vitebska, Ņevele, Pliskava, Narva ir vārdi, ko arvien par jaunu min bruņoto spēku virspavēlniecības ziņojumā. Tie liecina mums par cīņu nerimstošos smagumu, bet tāpat arī par vācu un viņu sabiedroto kaŗavīru nesatricināmo pastāvību (izturību).

Boļševiku nemitīgo uzbrukumu mērķis ir Eiropas atvairīšanas frontes pārraušana, mūsu vienību ielenkšana un iznīcināšana. Pirmajās februāŗa mēneša nedēļās viņiem arī bija izdevies rietumos no Čerkasiem atspiest kādu vācu armiju no galvenās kauju līnijas un to ielenkt. Kamēr Maskava jau skaļi vēstīja pasaulei par šo vienību iznīcināšanu, vācu grenadieŗi kopā ar ģermāņu zemju brīvprātīgajiem pārrāva ienaidnieka sprosta pozicijas. Viena armija izlauzās no aplenkuma, — nevienu dienu ātrāk vai vēlāk, kā tas bija pavēlēts.

Austrumu frontes ziemeļos mūsu vienības stāv kustīgās atvairīšanas cīņās. Pēc tam, kad krieviem bija izdevies, no Ļeņingradas un Oranienbaumas izejot, izlauzties cauri mūsu pozicijām, mūsu līnijas bija jāatvelk. Tagad fronte iet gar Narvu un Pliskavu. Ienaidnieks nežēlo pūļu, lai šo panākumu palielinātu. Vienmēr no jauna viņa tanki ripo uz priekšu, atkal un atkal uzbrūk viņa kājnieku masas, bet arvien vēl turas vācu, latviešu un igauņu atvairīšanas fronte pret pārmērīgo uzbrukumu.

Angļi bija gribējuši svinēt Ziemsvētkus Romā — bet vēl tagad viņi atrodas pie Kasīnas. Ar desantu pie Netūnas ienaidnieks gribēja novest mūsu dienvidu fronti pie sabrukuma. Pēc dažiem panākumiem iesākuma stadijā viņam arī šeit aizsprostoja ceļu uz Romu un ar pretuzbrukumiem bīstamos apmēros sašaurināja desanta joslu. Angļi un amerikāņi spiesti cīnīties par katru zemes centimetru, kas prasa no viņiem lielus cilvēku un materiālu zaudējumus. Uz Eiropas zemes — nekavēts rēķināties ar sagrīļojušos sabiedroto — pret viņiem izpaužas vācu kaŗavīru militārais pārsvars. Šis pārsvars sakņojas jo dziļi nacionālsociālisma pasaules uzskatā, ko mūsu naidnieki paši atzīst, runādami par „Hitlera zēniem".

Gaisa kaŗš attīstījies jo vareni tālāk. Gaisa kaujas virs Vācijas rāda vācu atvairīšanas panākumus. Atsevišķos uzlidojumos angļi un amerikāņi zaudējuši jau 50% savu mašīnu.

Dzīvojamās ēkas un vairāk nekā tūkstošgadu kultūras celtnes sagrūst drupās un pelnos, bet vācu tautas cīņas griba paceļas pēc terrora naktīm arvien spītīgāk, un bruņošanās turpinās un pieaug, kā rāda kāpjošie produkcijas cipari, arvien vairāk un pastiprina nemitīgi mūsu atvairīšanu. Vācu aviācija varēja pāriet uz pretuzbrukumiem un bombardējusi Londonu tādos apmēros, kā angļi to līdz šim nebija pieredzējuši.

No Ziemeļu raga līdz Biskajai vācu bruņoto spēku masa stāv aiz Atlantijas vaļņa — sagatavota izšķīrējai cīņai.

Kaŗa ceļā

A. DAGDA

Pušķo saule meža galus,
Vakarā noiedama;
Pušķo māsa bāleliņu,
Kariņā vadīdama.

Greznībā tērpts un spožuma apņemts iet kaŗā senais kaŗavīrs. Pušķots un rotāts, mātes, līgavas un māsas vadīts, mans senais brālis aiziet kaŗa ceļu, un ne maizes arājs, ne jūŗas zvejnieks neatspīd tādā greznībā kā viņš.

Lēni vērpts un cieti austs ir baltais kaŗa krekls, smalki vērptas un mīksti adītas baltās kaŗa zeķes, skaidri izvēlēts baltais kaŗa mētelis. Brūnos goda svārkos, caunu un vāveŗu kažokā, trim plaukstām platu zīda jostu apjozts, ar zelta zobenu pie sāniem stāv mans brālis, mans kaŗavīrs. Kaŗa zābaki šķind ar sudraba piešiem, kaŗa cepure atspīd ar pieciem pušķiem.

Māte raudādama žēlo savu maizes devēju, līgava asarām vada vainaga ņēmēju, bet — kas pušķo kaŗavīru? Kuŗa ir tā, kas pirmā dzird zīles vēsti, kuŗa ir tā, kas neraud un nežēlojas, kas klusa vada aizgājēju, kā rokas ir puķu un pušķu pilnas? — Tā ir māsa. Jaunākā māsa, maigais, varonīgais draugs. Savu rožu un magoņu dārzu viņa noplūc — rotāt savu kaŗā gājēju; nakti miega viņa neguļ, līdz gaismai rakstīdama kaŗa karogu; tā valda savu sirdi, tā sola neraudāt, lai mūžam nerūsētu, lai nebūtu smags brāļa zobens no viņas asarām. Zīda nēzdogā sudraba pavedieniem iešūta, cimdu raibajā rakstā, katrā dzīparu cilpā, katrā skujiņā un auseklītī neizraujami ierakstīta viņas mazās sirds lielā mīlestība.

Māsa ir tā, kas mīl un vada klusēdama, un māsa ir tā, uz kuŗu atstaro lielā slava, ja viņas bāliņš ir kaŗā kauts.

Tālās, nākamās slavas gaismā, grezns un kaujai rotāts, stāv senais kaŗavīrs. Pati saule liec loku savā mūžīgajā gaitā un mirdzēdama tek viņa ceļā pa priekšu; baltais mēness sargādams iet pa viņa pēdām, un zvaigžņu puduŗi līgojas pār viņu, spoguļodamies viņa zobena trejos asmeņos.

Augstu gaisos pār kalniem un mežiem aizskrien pelēks vanags, un — Dievam līdzināts, greznībā tērpts un spožuma apņemts — aiziet mans kaŗavīrs aizstāvēt tēvuzemi.

Aizejot kaŗavīrs maina kādu lietu ar katru no mājiniekiem: ar tēvu viņš mij zābakiem, ar māti — cimdiem vai lakatiem, ar brāli — cepurēm, ar māsu — nēzdogiem, ar draugu — zobeniem, ar līgavu — gredzeniem — no katra viņš ņem kaut ko un katram atstāj ko no sevis — lai ik brīdi viņš tiktu pieminēts, lai mūžīgi dzīva ir saistība ar tiem, kas paliek šai zemē, ar tiem, par kuŗiem viņš aiziet kaujā.

Bet no tās dienas, kad zīle ir dziedājusi kaŗa vēsti tavā sētā un tēvzemi aizstāvēt gājis tavs brālis — no tās dienas tu vairs nepiederi pie miera ļaudīm. Tu un tava māsa šeit un viņš, tavs brālis, tur — jūs esat viena kaŗa draudze, jums ir viens vienīgs mūžu mūžos nešķiŗams liktenis. Nav palicēju un aizgājēju, ir tikai viena un tā pati tauta, tauta kaŗa ceļā.

Plats un briesmīgs ir kaŗa ceļš, pa kuŗu auļo posts; šaurs un ass ir zobena asmens, pa kuŗu nāk uzvara un dzīvība.

Pār baltu ziedu upi miera dienā brālis liek savu zobenu laipai, ko māsai pāri iet; uz platā kaŗa ceļa liktenis noliek zobena asmeni, pa kuŗu jānoiet kaŗavīram.

Varbūt viņš nepārnāk vairs. Varbūt atpakaļ atnāk tikai kumeļš ar zvaigžņu segu, tikai teiksma un kaŗa slava. Ne tā būs tava brāļa kaŗa slava — cik daudz viņš nokāvis kaujā, bet — cik viņš bijis nešaubīgs, drosmīgs un uzticīgs.

Šaurs un ass ir zobena asmens, šaurs un grūts ir ceļš uz tavas tautas nemirstību. Bet nebīsties — tavs brālis ir nešaubīgs, drosmīgs un uzticīgs — viņš uzvarēs.

Dievs ir mīlējis tavu zemi. Ar uguni un zobenu, ar kaŗu un mēri viņš ir to pārbaudījis un vienmēr no jauna viņš atkal licis tai atzelt — vienmēr no jauna skaistākai, laimīgākai un brīvākai. Nešaubies — Dieva mīlēta zeme nevar aiziet postā un neziņā.

Ar pašu jodu ir kāvies tavs senais brālis. Viens pats, nakts tumsā, klajā laukā, līdz krūtīm zemē iedzīts — viņš ir kāvies un uzvarējis. Trejas naktis no vietas viņš kāvies. Viņš zināja, ka pēc trejgalvja vēl nāks deviņgalvis, viņš zināja, ka neviens viņam nepalīdzēs — un tomēr viņš gāja un kāvās. Un viņš uzvarēja, jo bija drosmīgs. Tagad tavi brāļi stāv daudzi cits pie cita. Un kaut līdz kaklam tos iedzītu zemē — viņi uzvarēs, jo viņi nebīstas un pati zeme dod viņiem savu spēku.

Spožākais starp tikumu tikumiem ir uzticības tikums. Sena Dieva dziesma saka: „Esi uzticīgs līdz nāvei, tad es tev došu dzīvības vainagu." Kaŗavīra uzticības tikums iet vēl pāri dzīvības un nāves robežai, pāri talpai un laikam — jo pāri dzīviem un mirušajiem, pāri zemei un ļaudīm stāv svētais vienīgās tēvzemes vārds un dievotais karogs, kam pieder tavs un mans mūžīgās uzticības solījums. Kaŗa draudze bija tā, kas pirms daudziem simtiem gadu pirmā nesa tavu karogu. Tie nebija miera ļaudis. Lielākais uzticības zvērests tiek dots visliekākajās briesmās. Tava senā māsa savām rokām raksta un dod tavam brālim kaujā līdzi kaŗa karogu — kaut viņa zina, ka karoga nesēju pirmo meklē ienaidnieks. Ne zobenus un kaŗa vāles kāro ienaidnieks — pirmo viņš grib saplosīt tavu karoga nesēju, jo tēvzemes karogs ir stiprāks par ieročiem, kas atnes nāvi.

Lai cik tālu aiziet tavs brālis kaŗa ceļā, lai kā saplosīta tiek viņa sirds — tu zini, kam tā ir uzticīga. Kas ir zvērējis un uzticīgs bijis, tas nevar nomaldīties nekādā postā.

Arī tad vēl, kad vairs nav palicis akmens uz akmens — arī tad vēl nemainīga un nezūdama stāv uzticība zvērestam — tas spēks, kas atkal liek sākt no jauna, nest akmeni pie akmens, līdz atkal top jauns nams un jauna dzīve.

Nevar neziņā aiziet zeme, ko mīlējis Dievs un uz kā tavs brālis reiz uzvarējis pašu deviņgalvu jodu.

TIE, KAS AIZVIEN STĀVĒS DZIMTENES SARGVIETĀS

PULKVEŽA KALPAKA PIEMIŅAI

EDV. MEDNIS

Neviena īsta cīņa nav velta, neviena liela cīņa nekad nebeidzas. To mums rāda arī tagadējais laiks, kad latvju tauta atkal iesaistīta lielajā cīņā pret boļševismu. Tagad no jauna noskaidrojas, ka nav veltīgas bijušas arī agrākās cīņas pret lieliniekiem, jo tagadējām nāk līdz agrāko cīņu pieredze un — svētījums.

Pašreizējā cīņa gan ir grūta, bet tā notiek daudz labākos apstākļos nekā toreiz. Tagad mums ir daudz prāvāki bruņotie spēki, daudz lielāka cīņu pieredze, daudz skaidrāka patriotiskā doma, un mēs varam cīnīties plecu pie pleca ar varenām rietumu cīnītāju armijām. Toreiz — pirms 25 gadiem, cīņu sākumā — mums bija tikai daži simti pirmo cīnītāju. Toties jo spēcīgs bija viņu cīņas gars, ko varēja ierakstīt no jauna topošās armijas karogos. Cīnītāju vidū bija daudz jaunatnes pārstāvju (sevišķi atsevišķā studentu rotā), bet jauni bija arī daudzi pārējo vienību cīnītāji. Jaunā degsme un siržu kvēle bija tā, kas sekmēja daudzu panākumu uzliesmošanu, kuŗu atblāzma vēl tagad silda mūsu un jaunās audzes sirdis.

Marta sākumā atceramies pirms 25 gadiem notikušās vēsturiskās kaujas, kas atspieda lieliniekus līdz Lielupes līnijai, no kurienes maijā varēja doties cīņā par Rīgu. Vispārējā uzbrukumā Latviešu atsevišķais bataljons pulkveža Oskara Kalpaka vadībā devās 3. martā, pārejot Ventu pie Lēnas muižas. Pa labi no latviešu spēkiem uzbruka hauptmaņa fon Borkes bataljons un pa kreisi — citas vācu daļas.

Uzbrukums turpinājās 6. martā, un pulkvedis Kalpaks pavēlēja tanī piedalīties visām bataljona vienībām: 3 rotām ar tām pievienoto jātnieku nodaļu un vācu artilerijas vadu. Pulksten 6 no rīta Cēsu un Studentu rota ieradās Jaunā muižā, un pulkvedis Kalpaks uzņēmās to tiešu vadību, paturot virsvadību arī pār pārējām bataljona vienībām. Pulkvedis Kalpaks šai rītā izskatījās drūms un saguris. To viņš izskaidroja ar negulēšanu iepriekšējā naktī. Tomēr iespējams, ka viņa domas šinī naktī bija sagrābusi savās skavās liktenīgā nojauta un nebija ļāvusi viņam aizdarīt acis. Varbūt liktenis jau bija pavēstījis viņa nojautai, ka šī būs viņa pēdējā un arī varenākā kauja.

Kauja turpinājās visu dienu, un bataljons turpināja uzbrukumu Saldus virzienā. Pret vakaru bataljona jātnieki metās nopakaļ sarkanajiem, lai pavajātu bēdzējus, bet sarkanie ieslīdēja mežā. Jātnieki devās pa ceļu uz priekšu. Apm. pēc kāda kilometra, izjājot no meža, viņi miglainā vakara krēslā uzkalniņā ieraudzīja dažus stāvus. Tie droši bija sarkanie (drīz noskaidrojās, ka bija noticis smags pārpratums). Jātnieki nokāpa no zirgiem, iedeva to pavadas zirgvežiem un paši uzmanīgi devās uz priekšu. Drīz vien iesprēgājās uguns. Dažas lodes no pretinieka puses ķēra ceļu, un uz tā, lodes ķerts, saļima virsl. Krievs.

J. Zemgaļa gleznā „Plkv. Kalpaks".

Uguns sprēgāšanu sadzirdēja pulkv. Kalpaks, kas ar abām rotām sekoja aiz jātniekiem dažu simts soļu atstatumā. Pulkvedis nokomandēja: „Studentu rota — pa kreisi! Cēsu rota — pa labi. Uz priekšu!"

Un pats viņš devās uzbrucējiem līdzi pa ceļu. Visu šo dienu viņš bija pavadījis satrauktā un pacilātā noskaņā. Bija gūti ļoti labi panākumi. Šī jau bija viņa lielākā un varenākā kauja, ko vajadzēja pabeigt ātri un sparīgi. Uguns tapa aizvien karstāka. Lielceļš un tā malas kūpēja, jo no tā kā karsti garaiņi pacēlās sniega un ledus putekļi.

Blakus ceļam, no tā labās puses, atskanēja zirgvežu saucieni: „Nāciet labāk šurp! Labāk dodieties uz priekšu pa mežu! Sarkanie kapā ceļu kā negudri."

Pulkvedis samierinādams noteica: „Labs ir, var iet uz priekšu arī pa šejieni" un pārlēca pār grāvi. Bet arī mežā uguns jau vārījās kā elles katlā. Mežonīgi krakšķot, sabruka mīnu ķertās priedes, gāzās granātu sašķaidītie zari. Kā neprātīgas lapsenes visapkārt joņoja lodes.

Pulkvedis Kalpaks tomēr devās uz priekšu, lai izšķirīgā trieciena brīdī atrastos savēju tuvumā. Viņš gāja tik viegli, ka viņa kājas tikko pieskārās zemei. Viņam jau bija jāsteidzas piepildīt savu traģisko likteni — debesu augstākais lēmums — jāatdod sava dzīvība par tautu un tēvzemi. Lai dzimtenes ciešanu kauss piepildītos līdz malai, vēl bija jāupurē jaunas, kvēlas lielu cīnītāju asinis.

Tātad savā ziņā ne pārpratums, bet liktenis vadīja pulkveža ceļu. Tā arī vēl neredzētā spožumā mirdzēja viņa acis, un vēl nepieredzēta bija viņa spārnotā gaita. Tā jau bija uzsākusi lielo mūžības ceļu. Tad pienāca liktenīgais mirklis. Pulkvedi ķēra lodes ugunīgais sitiens. Pēc dažiem soļiem viņš sagrīļojās, un tad viņa ķermenis lēnām noslīdēja zemē. Nāvīgi ievainoto pulkvedi gan aizveda uz dažu simtu soļu attālo ceļa pagriezienu, kur vairs neaizlidoja satracinātās lodes; bet tur drīz pār viņa pieri jau pārslīdēja nāves ēna. Viņš devās lielajā aizmūža ceļā, pirms tam kareiviski svētījot lielās cīņas turpinātājus.

Šī cīņa jau toreiz pēc zināma laika deva izšķirīgus panākumus. No aizgājušo cīnītāju asinīm uzauguši kvēli piemiņas ziedi, kas iemet ugunīgu elpu jaunu karotāju sirdīs.

Neviena īsta cīņa nav velta; neviena liela cīņa nekad nebeidzas, un to nav pabeidzis arī dižais pulkvedis. Aizgājušie cīnītāji jau nav aizgājuši pavisam, jo dzimtenes sargvietās uz mūžu mūžiem nostājies viņu gars.

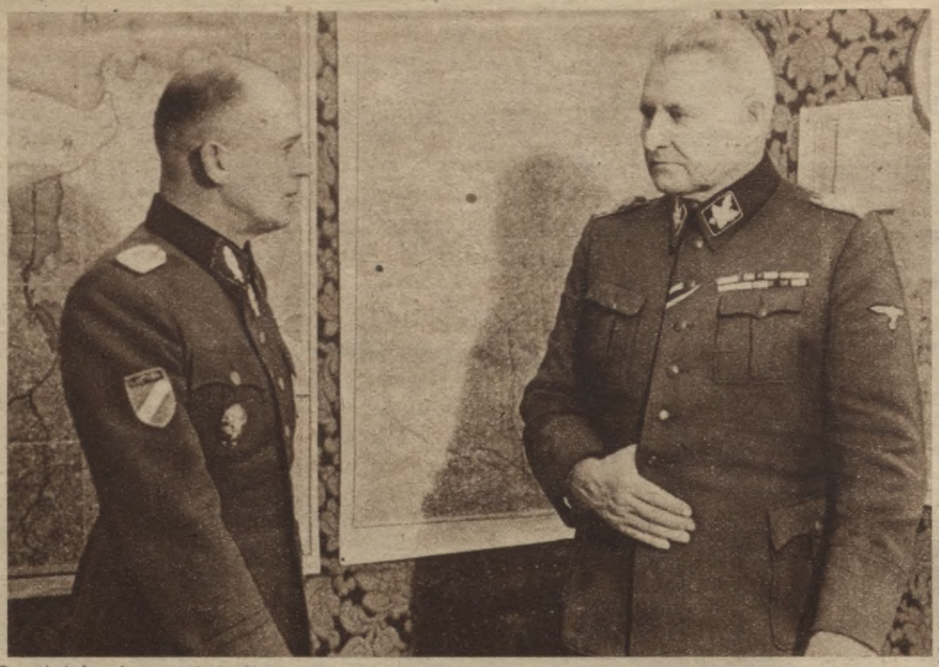

Bruņinieka krusta kavalieris Standartenführer's Veiss sarunā ar Latviešu leģiona ģenerālinspektoru ᛋᛋ-Gruppenführer'u un ᛋᛋ-ieroču ģenerālleitnantu Bangerski.

Mēs tomēr uzvarējām

ᛋᛋ-kara ziņotājs JĀNIS GULBIS.

ᛋᛋ-PK. Tās ir niknas cīņu dienas — dienas, kas nav aizmirstamas nekad. Vēl tagad, pulkvedim stāstot, cauri viņa vārdiem liekas skanam kauju dārdi, negulētu nakšu smagums, simtiem kilometru gaŗo pārgājienu grūtums... Pret desmitkārtīgu pārspēku cīnoties nepārredzamā mežu apvidū, latviešu ᛋᛋ-brigādes cīnītāji mūsu vārdu taču pauduši pasaulē, un līdz ar viņu darbiem liels kļuvis arī viņu komandieris Standartenführer's Valdemārs Veiss.

„Cik sīvas un drāmatiskas bija cīņas," stāsta Standartenführer's, „to liecina atsevišķi epizodi, kad mani zēni piecu un sešu vīru mazās grupās, saspieduši muguras kopā, atgaiņāja pretinieka triecienus. Tie nāca dažkārt no visām debesu pusēm, un tikai ārkārtīgā spēku koncentrācijā mums izdevās uztvert, atvairīt un sadragāt triecienu viļņus citu pēc cita. Katrs mūsu cīnītājs atsevišķi bija varonis, un kā varoņu saime tie arī cīnījās kopā. Kā gan citādi lai apzīmē cīņu, kad 40 mūsu kaŗavīru iznīcina boļševiku slēpētāju bataljonu, kam izdevies ielauzties mūsu līnijās. Kā lai citādi sauc tos mūsu 4 bataljonus, kas 6. februārī ārkārtīgi sīvā meža cīņā pa daļai iznīcināja veselus 8 ienaidnieka pulkus. 40 dienu mēs bijām smagās atraušanās kaujās, kad katru otru dienu pret mums brāzās jauni ienaidnieka uzbrukumi. Soli pa solim atkāpāmies. Dažkārt mūsu atiešanas gaita bija tik lēna, ka no vakara līdz rītā krēslai bijām atgājuši tikai 4 kilometrus. Velti bija ienaidnieka mēģinājumi dzīt ķīļu starp mūsu vienībām, izlauzties cauri mūsu rindām un nogriezt atkāpšanās ceļu. Nekur ienaidnieks nevarēja panākt savu gribu: pēc pavēles mēs turējāmies, pēc pavēles lēni atgājām, tā izglābjot citas vienības no ielenkuma draudiem. Mēs gan esam gājuši atpakaļ, taču uzvarējuši. Vēl nesalaužamāka ir kļuvusi mūsu pārliecība par uzvaru, savas tautas nākotnei. Tie, ar kuŗiem vēl tagad tik sīvi cīnāmies, ilgi vairs mūsu pretinieki nebūs. Zēni, sirmgalvji un neapmācītie — tas bija gūstekņu sastāvs." Standartenführer's uz brīdi apklust, kā skatīdamies nesenajās cīņās, tad turpina:

„Es esmu dzirdējis dzimtenē neskaitāmas baumas par it kā kādu mūsu vienību ielenkšanu un iznīcināšanu. Par to nevar būt ne runas. Pat neviens mūsu ievainotais nav kritis ienaidnieka rokās. Tāpat meli ir kāda zviedru laikraksta ziņas par mūsu leģionāru mazdūšību un gļēvulību. Vai tad gluži pretējo neliecina tie 300 kaŗavīri, kas Dzelzs krustu izpelnījušies tieši šajās cīņu dienās. Vai tāpat to neliecina gan tiešās, gan augstākās priekšniecības cildinošās atsauksmes par maniem kaŗavīriem. Un ko es pats varu teikt — es apbrīnoju savu zēnu izturību, cīņas gribu un sparu. Pat visgrūtākajos apstākļos tie godam pierādījuši, ka varoņu gars mūsu tautā nav zudis un nezudīs nekad! Augstais apbalvojums, ko esmu saņēmis, tieši liecina par latvju kareivju cīņas sparu un veiksmi, jo man izteiktā atzinība attiecināma uz visu latviešu ᛋᛋ-brīvprātīgo brigādi. Nepārtrauktās sīvās cīņās ar pārspēkā esošu ienaidnieku, plecu pie pleca ar varonīgo vācu armijas cīnītāju, latvju kaŗavīrs pārliecinājis, ka ir pilnvērtīgs un uzticīgs līdzcīnītājs. Brigādes leģionāri ir svēti apņēmušies atdot sevi par latvju tautas un dzimtenes Latvijas drošību un laimīgu nākotni. Šo apņēmību mēs arī dienu dienā pildām."

EIROPAS JAUNATNE ᛋᛋ-IEROČU FORMĀCIJĀS

ᛋᛋ-kaŗa ziņotājs Dr. H. H. BADERS.

ᛋᛋ-PK. Eiropas politiskā kaŗavīra seja ᛋᛋ-ieroču formācijā ir cieši izveidojusies. Jau cīņās pret komūnismu Vācijas iekšējā dzīvē zem ᛋᛋ-zīmes veidojās šis politiskā cīnītāja un kaŗavīra tips, kas vēlāk kā revolūcionārās idejas priekšpulks šī kaŗa cīņās guvis izcilus sasniegumus. Viss tas, kas savā laikā bija Vācijas iekšēja problēma, kļuva par visu Eiropas tautu dzīves jautājumu. Cīņai pret boļševismu bija jānotiek, lai visu mūsu kontinenta tautu brīvība, kas ir vispasaules kultūras nesējas, neietu bojā rupjās varas kāres dēļ.

Nojauzdama komūnistu briesmas pašu zemē, aktīvākā Eiropas zemju jaunatne saprata savu uzdevumu. Viņa stājās ᛋᛋ-ieroču divīziju rindās, lai, veicot pienākumu pret savu tēvzemi frontē, pret boļševistisko pasaules apdraudējumu, rastu savas dzīves augstāko piepildījumu. Tas, kas izprasts kā nacionāla misija, reizē ir arī kalpošana Eiropas solidāritātes domai. Jo jaunais ᛋᛋ-vīrs, lai tas nāktu no Norveģijas vai Kroātijas, Latvijas vai Igaunijas, cīnās par savas tautas drošību un kultūru. Viņa upuris kādā dienā izkustinās tos, kas nodevušies bīstamiem māņiem, it kā boļševisms apstāsies pie viņu zemju robežām, vai kas domā cīņā noskatīties no droša attāluma, lai vēlāk tikai piedalītos miera augļu baudīšanā.

Šīs varenās tautu cīņas kaujās izaugušā un rūdītā visu Eiropas zemju ᛋᛋ-brīvprātīgo draudzība veidos pēc izcīnītās uzvaras pamatus jaunai Eiropai, kas savos pamata vilcienos jau sāk iezīmēties. Kaldināt Eiropas vienību, stiprināt Eiropas tautu kopību, piedaloties cīņās frontē — šādos uzdevumos jaunais ᛋᛋ-vīrs saskata savas dzīves piepildījumu. Drošsirdīgāko vidū, kas atdevuši savas dzīvības, viņš cīnās kā politiska ordeņa loceklis, kuŗa kaŗavīri neskaitāmās kaujās saņēmuši to svētību, ko dod tikai vēsturiskas misijas pildīšana un kas mūžīgi vieno mirušos un dzīvos.

Par Eiropas vienības ideju cīnīties kritušo jauno ᛋᛋ-kaŗavīru sauksme aicina visus, kas atzinuši, ka viņu tēvzemes brīvība jāizcīna šī lielā kaŗa frontēs. Ar savu priekšzīmi tie uz mūžīgiem laikiem uzcēluši piemineklī Eiropas jaunatnes ideālismam un politiskam aktīvismam. ᛋᛋ-ieroču — šīs lielās revolūcijas politiskās triecienvienības gars runā uz visu zemju brīvprātīgajiem.

Tā viņi atraduši ceļu uz kaŗavīru kopību, jo viņi sapratuši kritušo biedru sauksmi un nav vēlējušies mīst politiskā atpalicībā un mietpilsoniska pašlabuma meklēšanā. Norveģijas un Dānijas, Holandes, Francijas un Flandrijas jaunatne, Igaunijas un Latvijas ᛋᛋ-brīvprātīgo leģioni, valoņu un kroātu ᛋᛋ-vienības tādējādi zem uzvaras zīmes kļuvušas par nesaraujami saliedētu kopu uz dzīvību un nāvi.

Mūsu jaunie

ŠŠ-karaļa ziņotājs JĀNIS BUDULIS.

ŠŠ-PK. Nu jau turpat divi gadi kopš dienām, kad mēs vēl dzīvojām kādā sādžā — jāatzīst, ar daudzām ērtībām. Pēc lielajām ziemas kaujām toreiz boļševiki bija krietni zaudējuši no savu vīru skaita un tikai atsevišķās vietās spēja koncentrēt kaut cik vairāk karotāju, bet mēs dzīvojām „laimīgā salā", kur tikai paretam atgadījās pa ienaidnieka pastiprinātai izlūkgrupai. Un ja nu boļševiki bija tik bezkaunīgi, ka nocietinājās mūsu priekšā kādā sādželē, tikai tad, protams, tos vajadzēja atkal iztīrīt. Lielāka grupa dzīvojām kādā skolā, ja to tā varētu saukt. Vīriem no šī laika labi atmiņā palikusi viena no istabām. Ja saskaitītu visu tanī mītošo grupas karavīru gadus un kopvecumu izdalītu ar karavīru skaitu, tad noteikti iznāktu skaitlis 17 . . . Jā, patiesi! Tur bija kāds 1926. gadā dzimušais (tas bija 1942. gadā), jaunatnes līgas futbolists, divi vai trīs zēni no technikuma trešās klases, kāds jauns, sirsnīgs karotājs, virsnieka dēls. Viņa tēvs arī dažas nedēļas vēlāk atbrauca un uzņēmās sākumā vada komandieŗa, vēlāk rotas komandieŗa pienākumus. Tagad viņš jau aizgājis aizsaules varoņu saimē, bet dēls cīnās kādā ŠŠ-leģiona prettanku vienībā. — Un tad vēl bija daži zēni, arī tāpat viņu gados.

Paklusi spriedām: ko gan tie zēni iesāks, ja kādreiz vajadzēs „pamatīgāk saķerties". Bet kopš tās reizes jau daudz ūdens aiztecējis, un katrā ziņā ikviens no toreizējās „jauno istabas" iemītniekiem tagad uzskatītu par apvainojumu, ja kāds viņu nosauktu par jauno. Karaļa gaitas toreizējos cīnītājus izkaisījušas pa dažādām vienībām, un trūkst pārskata par to, ko katrs līdz šim laikam veicis. Tikai viens visiem palicis atmiņā: kad pirmo reiz mūsu rota saņēma karaļa apbalvojumus, starp nedaudzajiem karavīriem netrūka arī pārstāvju no jauno istabas, kuŗu krūtis toreiz greznoja kājnieku trieciena nozīmes. Dažus mēnešus pēc pavadīšanas frontē, kādam vadam vajadzēja veikt pārdrošu izlūkošanas pasākumu, tālu ienaidnieka aizmugurē. Saprotams, ka tur bija klāt arī jaunie. Izlūku grupu pārsteidza boļševiki. Sākās tuvcīņa, kas mežainā apvidū no katra vīra prasa izcilas karotāja spējas. Dārgi toreiz boļševikiem vajadzēja samaksāt sastapšanos ar mūsu izlūkiem.

*

Daudzkārt lielākas šodien kļuvušas mūsu karotāju rindas. No toreizējām rotām un bataljoniem izauguši pulki un divīzijas, kur blakus „vecajiem jauniem" cīnās daudz latviešu jaunekļu, kas gaida savu astoņpadsmito vasaru. Tās ir latviešu zēnu un jaunekļu dzimtenes mīlestības pilnās sirdis, kas likušas izšķirties, kad tēvzeme sauc savus dēlus. Kā reiz pirms gadsimta ceturkšņa gāja latviešu zēni pilni cēlāko patriotisku jūtu kaujas laukā, veica neskaitāmus varoņdarbus, tā iet viņi tagad. Šī karaļa skurbums ir daudz nesaudzīgāks, nekā jebkad tas citreiz bijis. No vīriem ierakumu grāvjos tas prasa daudz vairāk izturības, pašaizliedzības un drosmes. Tur jaunekļi kļūst vīri, gūst īstu vīru briedumu. Tur viņi mācās pazīt karavīru garu, ar ko latviešu karotāji var būt lepni.

Neaizmirstams Volchovas cīnītājiem ir brīdis, kad pagājušā rudenī vajadzēja aizvadīt kādu lielu karotāju — Hauptsturmführer'u Šnēbergu. Tai dienā, kad viņu smagi ievainoja, Volchovā ieradās kāds jauneklis — Hauptsturmführer'a dēls, lai turpinātu tēva sākto cīņu.

Toreiz brigādes komandieris ar Ozollapu vainagu apbalvotais ŠŠ-Standartenführer's Šults (Schuldt) latviešu leģionāriem dienas pavēlē to pateica lakoniski: „Tas ir karavīru gars. Tauta, kam ir tādi tēvi un dēli — tā nekad nezudīs."

Jaunais leģionārs, kritušā Hauptsturmführer'a dēls, tagad nav vienīgais, kas kopā ar savu tēvu stāv dzimtenes sargu vietās. Vēl daudzi tēvi un dēli ies kopējā solī ar tiem, kas jau rokās tvēruši ieročus, tikpat pilni ideālisma, kā toreiz, pirms diviem gadiem, mūsu jaunie, kuŗi tad atstāja skolas solu.

Tagadējais ceļš

RAIMUNDS ČAKS

Austrumu draudi mums atkal kļuvuši aktuāli. Padomjarmieši jau atkal zvadzina ieročus mūsu zemes robežu tuvumā, un Staļins savām asiņainajām kājām no jauna grasās piebradāt mūsu istabu zīļotās grīdas. Lūk, tādēļ arī jo sevišķi skaidri ir iezīmējies mūsu šāsdienas un rītdienas ceļš. Tas mūs ved cīņu laukos un no jauna atgādina mūžīgo patiesību — savu brīvību un tiesības dzīvot un mierīgi strādāt mūsu skaistajā dzimtenē un tēvzemē — varam izcīnīt un nosargāt tikai ar zobenu un savām asinīm.

Karš ir jaunas atdzimšanas sākums. Tas ir nežēlīgs, bet — nepieciešams. Kamēr vien pastāvēs cilvēce, ilgs cīņa starp labo un ļauno, taisno un netaisno. Karaļa blāzmā un zobenu šķindā ir izveidojusies līdzšinējā pasaule, un karaļa ugunis iezīmēs arī tās turpmākos ceļus.

Mēs suminām šo karu, jo tas mūs izglāba no boļševisma. Un tikai cīņas un kaujas šīs briesmas novērsīs un dos saulainu un laimīgu miera laika dzīvi. Caur ērkšķiem sasniegsim zvaigznes, no zobena saule mums lēks! Ja zīle vēstī karaļa ziņu, tad māsiņai jāsteidz pušķot bāliņa cepuri. Jauno karotāju un tēvzemes sargu sauc karaļa karogs, un ieroču tērauda blāvums, brīvības cīņu saulē mirgodams, aicināt aicina — doties daiļā karaļa pulciņā. Karavīrs ir katras tautas lepnums, ierocis — skaistākā īstu vīru rota!

Mūsu zemes austrumu robeža deg karaļa ugunīs. Tūkstošiem latviešu vīru un jaunekļu tagad kā dzīvs tērauda un asiņu valnis stāv modrā sardzē par mūsu zemes un tautas brīvību un gaišāku dzīvi pēc karaļa. Dziļi pārliecināti varam būt arī par mūsu uzvaru. Ticam vēsturei, šai mūžīgās patiesības dievietei, un tā mums apliecina tikai vienu — latviešu tauta bija, ir un būs! Gadusimteņu skrejā dažādi vēji ir pāršalkuši Daugavas krastos augošajam latviešu ozolam, bet nekas to nav spējis nolauzt. Visiem negaisiem spītējot un dziļi zemē savas saknes laižot, tā galotne un kuplais zaru vainags droši tiecas nākotnei un mūžībai pretim.

Pāri mūsu zemei jau šalc marta vējī. Tie jauna pavasaŗa un jaunas vasaras vēstneši. Un līdz ar tiem mūsu ausīs iešalc vēsts par kādu latviešu karavīru un viņa līdzcīnītājiem. Kalpaks un kalpakieši! Pirms divdesmit pieciem gadiem šie vīri nezaudēja ticību taisnības un goda prāta uzvarai un latviešu tautas gaišākai nākotnei. Nesdami sauli sirdīs, viņi toreizējā laikmeta baigajā tumsā drosmīgi pacēla savus zobenus un mūsu sarkanbaltsarkano karogu pret boļševisma draudiem. Un viņi kopā ar vācu brīvprātīgo karaspēku uzvarēja. — Šo ticību nezaudēsim arī mēs. Arī šai karā uzvarēs Eiropas kultūra un gaisma, ne Padomijas tumsonība un zemkultūra.

Tagad tēvzeme mums katēgoriski pavēl — darbiem pierādīt, ka to mīlam. Šis laiks arī pārbauda, cik patiess mūsu patriotisms, vai tas balstās tikai uz skaistiem vārdiem jeb arī izpaužas stingrā stājā un aktīvā rīcībā. Tagad tēvzeme mūs aicina — nodot sevi visu tās rīcībā, būt jebkuŗu brīdi gataviem nest vislielākos upuŗus, pat ziedot savu dzīvību, lai tikai mūsu nākamās audzes varētu dzīvot un strādāt šai skaistajā Dieva un Laimas zemē.

Ir skaisti un cildeni cīnīties par dižiem mērķiem, bet viscildenāk ir cīnīties par tēvzemes brīvību un savas tautas godu un slavu. Redzam tālumā mirdzam savu mērķi — un dodamies turp. Mums ir skaidri zināms, par ko stāvam un par ko cīnāmies. — Cīnāmies par savu zemi un tautu, par viņas patiesu brīvību un gaišāku dzīvi pēc karaļa, cīnāmies arī par civilizācijas un Eiropas kultūras uzvaru. Tādēļ mūsu visu vēlēšanās, lai latviešu leģionāru zobens ir ass un kļūst jo sevišķi asiņains, cērtot robus uzbrucēju boļševiku rindās. Tad mūsu cīnītāji būs ieročiem rokās un savām jaunajām asinīm nodrošinājuši mūsu zemes politisko, saimniecisko un kultūrālo nākotni — kā to savā pag. gada 18. novembŗa runā teica mūsu iekšlietu ģenerāldirektors ģen. Dankers.

Mēs ticam — tā būs!

TAGAD IR TIESĪBA ŠAUT!

Franču laikraksts „Paris Soir" 1940. gadā iespieda kādas somu lotas (Sieviešu organizācijas lockeles) autentiskās vēstules. Tās publicēja jauns franču pētnieks Pols Emils Viktors, kam šīs vēstules no karalauka bija rakstījusi kāda pazīstama somu lielrūpnieka meita — lota. Šī somu lota, bagātu vecāku vienīgā meita, kas līdz tam nepazina nekādu rūpju un raižu, līdz ar citām somu meitenēm, kolīdz sākās nodevīgais boļševiku uzbrukums miermīlīgajai somu tautai, tūlīt pieteicās mazās drosmīgās somu armijas palīgdienestā kā viena no tām 300.000 lotām, kas ar savu pašaizliedzīgo dienestu kļuvušas tikpat leģendāras kā somu brīvības cīnītāji — drosmīgie karavīri.

VIŅI IR KLĀT.

Kādā vietā Somijā
1939. gada decembrī.

Manu mīļo Paul!

Jūs varbūt brīnīsities, ka neesmu agrāk rakstījusi, bet ticiet man — kopš kļuvu lota, esmu visvairāk nodarbinātā meitene pasaulē. Vispirms darbs, vispirms rīkojums, un rīkojums seko rīkojumam.

Vai tas nav savādi, ka tā ir tā pati mazā Vivika, ko jūs pazināt kā aušu tai jaukajā vasarā Helsinkos, tik dedzīgu kajaka braucēju (jūs man devāt lieliskas pamācības tā vadīšanā) un dejotāju? Bet kur palikušas jaukās Helsinku vasaras? Manā rīcībā nav pat rakstāmmašīnas, un esmu spiesta „ķerties pie spalvas," kā to vēl arvien dara, jūs man sacījāt, franču meitenes, kas nav tik modernas kā somu meitenes.

Es jums vēl neesmu paguvusi pateikt, kā tas viss sākās manā tagadējā dzīvē. Šis „pirmais rīts" man jau liekas ļoti tālu esam, un tomēr esmu pārliecināta, ka to neaizmirsīšu visā savā dzīvē (kamēr vien turpināsies šī — mana dzīve). Pēkšņi mans tēvs ienāca istabā. Es vēl gulēju. Tie bija laiki, kad somu meitenes varēja ilgi gulēt. Mans tēvs mani uzmodināja uzsaucot: — Viņi ir klāt!

Mēs viņus negaidījām, bet es tūlīt sapratu, ka „viņi" nevarēja būt neviens cits kā boļševiki.

Tēvs man sacīja:

— Dodies ātri pagrabā!

Nevarēja būt runa, ka es ietu pagrabā, jo es jau biju pieteikusies par brīvprātīgo boļševiku uzbrukuma gadījumā un bija paredzēts, ka līdz ar pirmo trauksmi man jādodas uz man nozīmēto vietu „nekavējoties un bez vilcināšanās," kā, pēc jūsu vārdiem, saka Francijā.

ES REDZĒJU PIRMĀS BOĻŠEVIKU LIDMAŠĪNAS PĀRLIDOJAM SVEABORGU.

Es sāku ģērbties. Tikko sāku kārtot matus, pa logu ieraudzīju pirmās krievu lidmašīnas pārlidojam Sveaborgu, Helsinku cietoksni. Vienu mirkli es biju kā sastingusi. Tad turpināju matu sukāšanu.

Šai brīdī biju pārliecināta, ka iekāms vēl iestāsies vakars, manu līķi atradīs zem kāda nama drupām, jo mums tik daudz bija stāstīts par gaisa uzbrukumiem. Es domāju: šī ir pēdējā reize, ka sukāju matus, tāpēc nepieciešams to darīt rūpīgi, jo nebūs skaisti, ja mani atradīs ar paviršī sasukātiem matiem. Nu labi, jūs redzat, Paul, ka es vēl esmu dzīva.

Bet ir tik daudz citu, kas nepaguva izbēgt boļševiku bumbām. Kāda meitene, ko es pazinu, sarunājās pa tālruni ar savu līgavaini. Tas bija Lönrota ielā. Viņi pat laban pārrunāja, kad rīkot savas kāzas, un lūk, tai pašā brīdī visam bija beigas. Līgavainis pa tālruni dzirdēja kādu troksni, tad savienojumu pārtrauca — uz visiem laikiem. Tas ir drausmīgi.

Jūs to nevarat zināt, Paul, cik tas bija drausmīgi, redzēt sievietes un bērnus otrās bombardēšanas laikā skrienam, lai glābtos mežā. Boļševiku lidotāji šāva uz viņiem ar ložmetējiem. Ak! Cik labi es saprotu, ka mūsu karavīriem turpmāk tas būs goda pilns pienākums raidīt pēc iespējas lielāku skaitu boļševiku uz ellī! Atcerieties: kādreiz jūs man teicāt, ka es, tāpat kā lielākā daļa somu meiteņu, esot pacifiste! Tagad es domāju tā, kā rakstu.

JAUNAIS MAKHONENS NOŠĀVA PIECDESMIT ČETRUS BOĻŠEVIKUS.

Es redzēju jauno Makhonenu, kad viņš bija atvaļinājumā. Viņš viens pats bija nošāvis 54 boļševikus. Par to viņam piešķīra 5 dienu atvaļinājumu. Sava atvaļinājuma trešajā dienā viņš uzzināja, ka kāds viņa draugs jau aizraidījis uz viņu pasauli 71 boļševiku. Sašutis viņš steigšus devās uz militārās pārvaldes biroju, lai pieprasītu atļauju tūlīt atgriezties frontē.

Ir kāds vecs sakāmvārds, kas skan: „Nevajag modināt lāci, kas guļ." Es piemetināšu — somu lāci. Pamodināts viņš ir drausmīgs. Kolīdz mūsu klusie un brašie zemnieki nonāk frontē, viņi ir tikai karavīri, un nav vairs robežu ne viņu sparam, ne varonībai. Vai jums stāstīja notikumu par to seržantu, kas ātri uzkāpa kokā, kad viņu ielenca boļševiki, un no savas paslēptuves koka zaros mierīgi tēmēja un šāva? Kad kāda lode savukārt trāpīja viņu pašu, koka tuvumā saskaitīja 57 līķus.

Ziemeļos no Ladogas boļševiki gadiem visādi kaitināja mūsu robežsardzes vīrus. Boļševiki viņus apvainoja, rādīja viņiem mēli un visādus nepieklājīgus žestus un dažreiz pat šāva uz viņiem. Nabaga somi! Viņiem nebija tiesības atbildēt. Valdība nevēlējās incidentu.

Lai nezaudētu pacietību, viņi pie sava posteņa ierīkoja mazu dēlīti, uzrakstīja uz tā savus vārdus un blakus katru reizi, kad kāda somu robežsardzes vīra virzienā tika raidīts boļševiku šāviens, pievilka svītriņu. To viņi darīja tāpēc, lai tai dienā, kad beidzot būtu brīv šaut, pirmais to darītu tas, kura vārdam blakus būtu visvairāk tādu svītriņu. 28. novembrī diviem somu robežsargiem bija vienāds skaits svītriņu — četras. Bet 29. novembrī priekšgalā izvirzījās robežsargs Simola ar pieciem punktiem.

TAGAD IR TIESĪBA ŠAUT.

30. novembra rītā viņu priekšniekam pēkšņi piezvanīja pa telefonu. Viņš tūlīt sasauca savus vīrus un sacīja:

— Tagad ir tiesība šaut. Bet pielūkojiet, ka jūs nepūdelējat, tāpat kā mālu baložu šaušanā (māla baložu šaušana ir šo ļaužu vienīgā izklaidēšanās miera laikā)! —

Boļševiki jau tuvojas. Bet mūsu vīri mierīgi paliek savās vietās. Viņi nogaida... Kā medībās, kad baidās, ka medījums neaizbēg pārāk ātri. Viņi nogaida, līdz kamēr boļševiki nav vairs tālāk par piecdesmit metriem no tiem. Simola tēmē un šauj. Boļševiks, kas bija viņa personīgais ienaidnieks, krīt. Otrs robežsardzes vīrs šauj savukārt. Boļševiku bija vairāk nekā piecdesmit vīru. Pēc maza laiciņa no viņiem neviens vairs nebija dzīvs.

REIZĒM MAN SIRDĪ IEZOGAS IT KĀ ŽĒLABAS!

Ir brīži, Paul, kad es jūtu kaut ko tādu, kas līdzinās žēlabām pret šo boļševiku karavīru nožēlojamo baru. Bet jau brīdi vēlāk es uzzinu, ka viņi gandrīz visur atkal un atkal šāvuši uz sievietēm un bērniem. Šai karā jo sevišķi viņi tā rīkojas. Tad es jūtu asinis sakāpjam galvā. Mana mīļākā dāvana šā gada Ziemsvētkos bija revolveris, un es zinu — ja reiz būs izdevīgs gadījums to izlietot, es nevilcināšos, es būšu laimīga.

Bet pietiek runāt par boļševikiem. Pakavēsimies labāk pie kaut kā cēlāka, piemēram, pie somu tautas stājas! Mani pārsteidz soma miers, nosvērtība, ātrā izšķiršanās atdot visu tēvijas labā. Vispirms, pats par sevi saprotams, savu dzīvību. Bet viss tas ir ļoti dabiski. Ir lietas, no kurām dažreiz grūtāki šķirties, sevišķi nabagam: siltas drēbes, nauda, slēpes, savs namiņš. Vai jūs, Paul, varat iedomāties, ko tas visu nozīmē somu zemniekam, teiksim, tāda maza silta un patīkama mājiņa ar lielu glazētu podu krāsni dzīvojamās telpas vidū? Cik grūti no tās šķirties sevišķi laukos, kad visapkārt klājas tikai bieza sniega sega, ir auksts un auro bargas aukas! Un, lūk, visiem somu iedzīvotājiem pierobežas joslā nācās pašiem nodedzināt savas mājiņas, lai boļševiki nevarētu tur atrast patvērumu. Tas viss nekavē pat visnabadzīgākos nest šos upurus, kas dažreiz ir grūtāki nekā lielas varonības darbi.

Priekš dažām dienām es satiku kādu — pēc trūcīgā apģērba spriežot — nabadzīgu strādnieku. Tas bija kāds laukstrādnieks, kas kaut kur pilsētas nomalē lasīja skaidas, lai iekurinātu savu krāsni. Viņš bija bēglis. Uz rokas viņam bija dzeltena lente — pasīvās gaisa aizsardzības zīme.

— Cik jūs nopelnāt? — es viņam prasīju.

— Man būtu kauns, — viņš man atbildēja, — likt samaksāt par savu darbu tiem, kam nākas aizsargāties, pret boļševiku lidmašīnām.

Vivika.

Modrais somu karavīrs sniegainajā dzimtenes mežā

NĀVE STIPRĀKA PAR DZĪVĪBU.

1940. gada janvārī.

Es tikko runāju pa telefonu ar Annemariju. Vai Jūs vēl atceraties viņu? Jūs zināt, ka viņa pieder pie vienas no visbagātākajām un vecākajām šejienes ģimenēm. Viņa arī ir lota. Viņa līdz ar piecpadsmit citām meitenēm apmetusies mītnē, kas ir kaut kas līdzīgs kazarmai. Blakus telpā ir vīrieši. Vairums to ir ugunsdzēsēji. Viņi kļuvuši par vissirsnīgākajiem draugiem pasaulē. Meitenes lāpa viņiem kreklus, bet viņi palīdz meitenēm pagatavot traukus.

Es patlaban atrodos slimnīcā. Tur es veicu savā ziņā slimo kopējas palīdzes dienestu. Līdz šim pie mums vēl nav ievesti gaisa terrora upuri, bet še atved dažādos nelaimes gadījumos cietušos. Atklāti sakot, es nebiju radusi nest ārā slimnieku netīrumu spaiņus. Bet iemācās visu ko darīt. Es guļu vienā istabā ar savu draudzeni Damarisu. Jūs viņu pazīstat. (Tā ir tā pati Damarisa, kas vadīja lielāko modes namu Helsinkos.) Viņas gultai blakus atrodas kāda vienkārša strādniece. Mūsu stāju stiprina nevien mūsu lielais patriotes ideāls, bet arī kāda cita lieta, kas arvien pastāvējusi Somijā: dabiska demokratija, ja tā varētu sacīt...

Kādu dienu es gaidīju vilcienu. Uz perona otrām sliedēm stāvēja kāds pārpildīts vilciens ar karavīriem, kas devās uz fronti... Es stāvēju uz vagona kāpnēm, pļāpājot ar kādu draudzeni, kas mani bija pavadījusi līdz stacijai. Aiz manis stāvēja kāds strādnieks. Jau labu stundas ceturksni viņš tur stāvēja, nekustēdamies no vietas. Pēkšņi stacijas priekšnieks deva signālu, ka ešelona vilciens var doties tālāk ceļā. Tad strādnieks piepeši sakustējās:

— Atvainojiet, jaunkundze, bet man uz brītiņu jāizkāpj! Man kas jāsaka kādam karavīram.

Viņš žigli nolēca no vāģa kāpnēm un skriešus devās pie otra vilciena. Bija pilnīga tumsa, bet tā ka perons bija ļoti šaurs, es labi saskatīju, ka viņš piesteidzās pie kāda karavīra, kas stāvēja, galvu izbāzis pa vagona durvju logu. Šim karavīram viņš kaut ko iečukstēja ausī.

Vilciens aizripo. Cilvēks gausiem soļiem atgriežas. Viņš iekāpj vagonā, viņš uzlūko mani un, it kā atvainodamies par traucējumu, saka:

— Tas bija mans brālis...

— Un ko jūs viņam sacījāt?

— Es sacīju... es viņam sacīju, ka nāve ir stiprāka par dzīvību.

Tas jums, Paul, droši vien liksies savādi. Man šķiet, ka Jums Francijā šis teikums liksies pat melodrāmatisks. Tā Jūs laikam sakāt? Bet ļaudis pie mums, lūk, nu reiz ir tādi. Viņi ir noslēpumaini. Klusētāji. Stundām viņi nerunās ne vārda. Viņi domā. Lielajos ziemeļu mežos ir daudz laika pārdomām. Uzlūkojot viņus, liekas, ka viņi ne par ko nedomā. Bet tad pēkšņi viņi pasaka pāris vārdu, no kuriem Jums sirds sažņaudzas.

Vivika.

VISSMAGĀKI KARŠ GULSTAS UZ BĒRNIEM.

1940. gada 6. janvārī.

Mīļo Paul!

Mana mazā māsiņa Erika man atrakstīja vēstuli. Tanī viņa izsakās: „Es ceru, ka tev daudz darba, un tādēļ tev neatliek laika pārdomām."

Nabaga mazā filozofe astoņpadsmit gadu vecumā! Bet viņa var būt apmierināta — man ir daudz darba un neatliek nemaz laika pārdomām.

Šoruden man ar kādu paziņu bija pārrunas. Mēs debatējām par to, kam vissmagāki nākas pārdzīvot karu: vai jauniešiem, kam dzīve nav vēl sākusies, vai tiem, kam karš pēkšņi pārtrauc jau rēgulētas dzīves kursu? Es tagad zinu, ka visgrūtāk karu nākas pārdzīvot pusaudžiem, trīspadsmit līdz piecpadsmit gadu veciem, kam neuzliek nekādu atbildību, bet kas jau pietiekami lieli, lai nebūtu vairs „nevainīgi bērni", kas saprot visu, bet kam nav tiesību kaut ko darīt.

Kāds ievainots karavīrs brīdī, kad viņš visvairāk cieta no ievainojumiem, visspilgtāki apliecināja somu tautas humora īsto jēgu sakot: „Šim Molotovam ir taisnība, ja viņš saka, ka ieročus mums piegādā kāda lielvalsts: tā ir Padomju savienība."

Tiešām, kādā kaujā, kur viņu smagi ievainoja, mēs ieguvām daudz tanku un ložmetēju no boļševikiem, kas bēga lielā nekārtībā.

ŠIE 103 KARELIEŠI SPIESTI NODEDZINĀT SAVAS MĀJAS...

Kāds cits stāsts, manu mīļo Paul!

Komplektēja kādu karaspēka daļu Jatkas apgabalā. Tie ir meža darbu strādnieki, kas strādā Ziemeļsomijas milzu mežos. Tie ir visspēcīgākie un visbrašākie vīri, vīrišķīgākie, kādi vien ir pasaulē. Ir divi veidi viņus atalgot: vai ar dienas algu, un to mēs saucam par „paivāpalkka", vai pēc uzdevuma, un to mēs atkal saucam par „urakka".

Rekrūšu pieņēmējs viņiem saka:

— Jums būs tāds atalgojums kā dienas „paivāpalkka" (jo šais apgabalos nav intendantūru, un katrai karaspēka daļai jāpērk pašai vai jāatrod sev pārtika).

— Nekā, — viņam atbild meža strādnieku barvedis. — Mēs esam paraduši, ka mums maksā pēc „urakkas" veida. Lēsi mēs sastādīsim, kad būs noskaidrojies, cik boļševiku mēs esam nolaiduši no kājām.

Arī vairumā to 103 kareliešu atbildēs, kas savās bēgļu gaitās bija nonākuši mūsu muižā Bārisā, kad mēs tur ieradāmies abi ar tēvu, pavīdēja tā pati mīnētā somu humora izpausme.

Viņi bija spiesti atstāt savus mazos īpašumus un nodedzināt savas mājas, lai nepieļautu, ka boļševiki tur atrod patvērumu. Viņi bija jau nedēļas divas ceļā ar visu to, kas viņiem vēl bija palicis pāri, tas ir — zirgs un ragavas un mazliet pārtikas, visnepieciešamākie apģērba gabali ragavās zem citām mantām. Goda vārds, Paul, nevienu no šiem simt bēgļiem — vecīem, jauniešiem, meitenēm, vīriem, sievām, bērniem netīku redzējusi žēlojamies: es neredzēju nevienu asaru viņu acīs.

— Kopš kura laika jūs esat ceļā?

— Kopš divi nedēļām.

— Un jūs tā tad atstājāt savas mājas?..

— Es gan tās neatstāju. Pirms aizbraucu, es mājai pielaidu uguni bēniņos.

— Vai jūs piespieda aizbraukt nekavējoties jeb jums deva pietiekamu laiku sagatavoties?

— Kā kurā vietā. Dažās sādžās bija pietiekami daudz laika sagatavot līdznemamos saiņus, citviet virsnieki ieradās pēkšņi kliedzot: „Brauciet ātri prom, rau, kur boļševiki!" Tikko paguvām iejūgt zirgus, kad lodes jau svilpēja. Sievas blaustīdamās steigā krāva ragavās, kas vien gadījās pie rokas. Mazie bērni raudāja. Karavīri dzina govis mežā. Ak, jaunkundz, kas tas bija par savādu skatu.

Vīrs, visu to man stāstot, tur seju paslēptu rokās un savādi raustās. Es domāju, ka viņš raud. Bet nē, viņš smējās.

ĪSTENĪBĀ MĒS ESAM ĻOTI VIENTUĻI PASAULĒ.

Ai, Paul! Vai jūs saprotat, ko nozīmē tāds cilvēka smaids, atbilde, kas bijis spiests pielaist uguni savai mājiņai, savam vienīgajam īpašumam, kāds vien viņam ir šīs zemes virsū?

Kāds otrs bēgļu gaitu staigātājs paņēma laikrakstu, kas mētājās uz galda, un skaļā balsī lasīja īsu piezīmi: „Padomju savienība grib piespiest Igauniju sākt karot pret Somiju." Ir zināms, ka tas tomēr nenotika.

Ironiski piemiedzot acis, viņš sacīja:

— Viņiem būtu gan mazliet jāpadomā, šiem igauņiem! Tie nemaz nezina, kādā avantūrā ielaižas...

Pēkšņi šo vīru sejas kļūst nopietnas:

— Īstenībā mēs esam ļoti vientuļi pasaulē, pavisam pamesti savam liktenim. Mūsu nabaga zemīte ir kā ūdens pilēns jūrā...

Ilga klusēšana. Pēc tam otrs piezīmē:

— Bet ūdens, kas nepazūd.

Vivika.

Somu sievietes aviacijas palīgdienestā. Biezie kažoki un siltās cepures viņas sarga no griezīgā ziemas vēja, bet acenes atvieglo dzidrās debess novērošanu

Jaunais izlūks

J. KRAUJA

Atspīdums, sārts kā asins, mirkli apgaismo pelēcīgas, nogurušas un vairāk dienu neskūtas vīru sejas un cieši saspiesto karabiedru augumus, kad mūsu pazemes alā ienāk rotas savādnieks — mūsu jaunais izlūks Alberts Gaigals, visdrūmākais cilvēks visā rotā. Savus karavīra pienākumus viņš veic klusu, nekurnēdams, ar sīkstu neatlaidību un nevairoties grūtumu. Bet vai nu šī sīkstā piekeršanās karavīra dzīvei, vai arī savādā klusēšana, ar kādu jaunais karavīrs panes draugu jokus un zobgalības, tam sagādājusi savādnieka slavu, no kuras tas netiek vaļā. Tomēr ne par vienu citu nav palaists tik daudz joku, ne ar vienu tik daudz zobgalību piedzīvots kā ar kluso Albertu Gaigalu. Neviens no mums nav redzējis Albertu smejamies, neviens nekā nezina par viņa dzīvi un darbu pirms tā laika, kad tas kā brīvprātīgais atnāca uz mūsu sesto rotu. Visā rotā tam nav neviena drauga, bet nevienu tas arī nav sev par ienaidnieku iemantojis. Neviens jau arī tīšām nedara pāri klusajam jauneklim; bet dzīvē jau palaikam tā ir, ka pārestības, kaut arī tās ne katrreiz ir tīšas, jāpanes taisni tiem ļaudīm, kuru raksturi tiecas pēc klusuma un saticības. Alberts Gaigals nekad pats nemeklē jautru draugu pulka, tādēļ arī neviens īsti nezina, kādēļ tas atstājis mierīgu dzīvi dzimtenē, tās vietā uzņemoties šo nemiera, grūtumu un nāves briesmu pilno karavīra dzīvi. Neviens arī nav dzirdējis no viņa ļaunu vārdu vai pārmetumus par biedru zobgalībām. Tās Alberts neievēro, bet varbūt taisni viņa labsirdība un noslēgtais raksturs ir tie, kas pamudina draugus uz jauniem jokiem. Viņš pat savu cigarešu devu labprāt atdāvina draugiem, no kuriem nekad neviens viņam nav bijis īsti tuvs. Un ja kāds no smējējiem to palūdz nostāvēt savā vietā sardzē, arī to Alberts Gaigals labprāt uzņemas. Viņš arī ir vienīgais mūsu rotā, kas neraksta un nesaņem vēstules. Vai tam nav neviena piederīgā? neviena tuva cilvēka, kas tam atrakstītu dažas rindas no dzimtenes, kuras dēļ esam uzvilkuši karavīra svārkus, kuras nākotnes labā esam atteikušies no savas dzīves un ērtībām?

Vai tiešām Alberts Gaigals viens visā pasaulē? Pat rotā tam nav drauga, ar ko vārdu pārmīt vientulības brīdī. Nevienam no mums līdz šim nav bijis laika par to domāt, un pat tagad, kad mūs, izlūkvada vīrus, kā slazdā ieskrējušus vilkus, dzelzs lokā tur ienaidnieka pārspēks, nevienam nav patikas par to runāt. Joki un zobgalības jau sen vairs neatskan kā citkārt, kad tuvumā parādās Alberts Gaigals. Tagad viņš stāv mūsu bedres ieejas priekšā, kur kā āpši esam salīduši, slēpjoties no ienaidnieka ložu spietiem. Kā pēc medes (medījuma) izsalkuši suņi ap nelielo smilšu pauguru lodā pretinieka izlūki, un tikai nakts tumsā tie drīkst nākt uzbrukumā pret mūsu patvērumu — nelielo nocietinājumu smilšu kāpas galā, kas, boļševikiem atstājot šo augstieni, palicis nepabeigts. Pretinieka pārspēks aizsprostojis mums ceļu atpakaļ pie savējiem. Albertam ienākot nelielajā zemnīcā, gaismas staru kūlis pārskrien pār šauro telpu. Uz brīdi iemītnieku nogurušie skati paveras ienācējā. Vai kādas jaunas ziņas no savējiem? Vai kādas cerības glābties no šī slazda? Velti vīri gaida atbildi uz savu mēmo jautājumu. Arī Alberts Gaigals neatnes gaidīto ziņu par glābšanās iespēju. Brīnumus notiekam neviens negaida, bet tomēr ikviens no trīsdesmit četriem ielenktajiem sevī klusu glabā cerības, ka tiks laukā no šīs smilšu bedres sausajā paugurā, kur pat lāga priede neaug. Šī bedre, kur saknupuši mūsu izlūkvada vīri, cits citu ar savas miesas siltumu sildīdami, ir kā atvērts kaps — pilns nāves tuvuma un biedu — kas draud vīriem, kuri pārdrošā gājienā tik dziļi iemaldījušies pretinieka aizmugurē. Visapkārt glūn ļauns un viltīgs pretinieks, kas savus uzbrukumus līdz šim gan samaksājis ar līķu kaudzēm nelielo ierakumu priekšā. Bet cik ilgi gan šī mazā saliņa spēs noturēties? Reiz pretinieka pārspēks samals drošos vīrus, kad būs izšauta pēdējā patrona vai kad bads liegs vīriem spēku pacelt ieroci. Tas notiks reiz... Un šis brīdis nevar vairs būt visai tālu... Pēdējā maizes garoza, līdzīgi sadalīta, jau vakar apēsta. Vienīgi patronas vēl ir krājumā. Un kamēr vien to pietiks, tikmēr boļševiki nepārkāps šī ierakuma grāvjus. Tomēr bads lien tuvāk un tuvāk ar tādu pat neatlaidību kā ienaidnieka uzmācība. Kā viens, tā otrs tiecas pēc mūsu dzīvībām. Vēl turamies pretī abiem, bet cik ilgi vēl pietiks spēka un spīts?

Jau ceturto dienu un tikpat daudz nakšu esam pavadījuši līķu piesētā lauka vidū. Ziemas saule, sarkana kā asiņu pielijusi, lēni grimst aiz apvāršņa. Kad tā būs nozudusi, pāri mums klāsies piektās nakts tumsa un jauni draudi.

Ledains vakara vējš no purva puses kā nāves elpa tinas ap mums un liek salā drebēt arī četriem ievainotajiem, kas tepat bedres puskrēslā, savos mēteļos satinušies, gaida savu likteni izšķiramies.

Uz vakara pusi vērsti mūsu skati. Pie savas rotas lido ielenkto domas un cerības. Tikai no tās puses gaidāma palīdzība, kur uguns sārtuma saules ripa beidz kvēlot debesu pamalē. Nevienam no ielenktajiem negribas mirt, kad dzīve tikko sākta. Nevienam negribas izlaist no rokām ieroci, kas pacelts cīņai pret varmācību un viltu. Nevienam negribas pamest kaujas lauku, kad ienaidnieks vēl nepieveikts.

Izlūkgrupas komandieris noraizējies vēro savus ļaudis. Pretinieka pārspēka nebīdamies, viņam esam sekojuši pārdrošajā gājienā un tagad esam ielenkti. Par tālu esam ieskrējuši ienaidnieka daļā. Pretinieks te savilcis jaunus spēkus un gatavojas jaunam mēģinājumam sadragāt mūsu rotu aizstāvēšanās pozicijas. Vai visu to uzzināt nebija mūsu vada uzdevums? Un līdzpaņemtie spridzekļi? Vai tie nebija domāti ienaidnieka kara transportiem? Mums taču vajadzēja nevien novērot pretinieka spēku pārgrupēšanās kustību, bet arī aizkavēt to. Savu uzdevumu nepaveikuši līdz galam, tagad paši sēžam kā peles slazdā.

Vada komandieris it kā grib cīnītāju sejās saskatīt, cik vēl spēka un izturības palicis viņa vīriem, kad piektās nakts tumsa sāk sabiezēt ap šo pauguru, no kura tas nevar redzēt ceļu atpakaļ. Vai tiešām nekādas cerības vairs nav glābties? Simtām reižu šis jautājums pārcilāts, atbildes meklējot, bet veltīgi. Laikam vienīgi tas apstāklis, ka pretinieks nav pilnīgi drošs par to, cik liels īsti ir mūsu skaits, mūs līdz šim paglābis no pilnīgas iznīcināšanas. Dienās un naktīs cīņā raidītie uzbrucēju simti saplakuši mūsu paugura priekšā, tā ka boļševiki atzinuši, ka labāk ar ilgstošu aplenkumu salauzt mūsu pretestību. Mēs pārāk labi zinām, kas sagaida ikvienu no mums, kam gadītos krist dzīvam viņu rokās... Tādēļ arī mūsu apņemšanās — cīnīties līdz pēdējai iespējai. Pašas pēdējās patronas taupām paši sev... Zemnīcas tumšākajā kaktā gul četri ievainotie. Tie ir pirmie brīvprātīgie, kas ielenkuma pirmajās dienās pieteikušies bīstamajam uzdevumam — izlauzties no aplenkuma loka un nokļūt līdz rotai. Visi četri tika pamanīti un, ložu ķerti, tagad gul klusu un bez vaidiem panes savu liktenī, kas mums visiem draud vienāds un nenovēršams.

Smaga ēna pārslīd pār komandiera vaigu, un tikpat smagas domas uzgulst vīru pleciem. Mūsu pašu spēka vien nepietiek, lai izkļūtu no šejienes. To zina ikviens, bet palīdzību no rotas nevaram sagaidīt jau vienkārši tādēļ, ka rotas vadībai nav ne jausmas par mūsu atrašanās vietu. Bez tam tur, droši vien, visi domā mūs bojā gājušus. Izredzes glābties nav lielas, bet tomēr... Neviens vēl gluži neatmet cerības, un šī griba dzīvot, cerība saglabāt savu dzīvību par spīti liktenim ir tik liela, ka tā uztur mūsu visu garu možu. Tā mums saka: ja kāds cilvēks zaudējis visu, bet tam palikusi vēl cerība, tad tas tomēr vēl nav visu zaudējis. Tā ir bēdīga prātošana, bet tomēr labāk turēties pie nedrošā cerību salmiņa, nekā bezcerībā nolaist rokas un paļauties likteņa straumei. Mēs vēl ceram, un sargposteņu šautenes tāpat vēl rauj nāvīgus robus uzbrucēju rindās, ja vien kāds iedrošinās pa šāvienam tuvoties mūsu pauguram.

Reizē ar saules rietu sāk salt. Nelielā zemnīca nav apkurināma. Visvairāk mums rūpes par ievainotajiem, kas jau trešo dienu un nakti gul ar pagaidu pārsējumiem. Bez siltas barības un krietnas kopšanas tie svaidās drudzī. Visu to redzam, bet nav iespējas līdzēt cietējiem. Kuru katru brīdi arī mūs var piemeklēt līdzīgs liktenis, līdz visu izbeigs pēdējā lode...

Nosalis arī Alberts Gaigals, kad tas ienāk šaurajā zemnīcā. Neviens nepavirzās, lai tam atbrīvotu vietu kur apmesties, neviens nelūdz to apsēsties. Bet tas nav aiz naida vai ļaunuma pret ienācēju. Nē, vīri pieraduši vienmēr ar jokiem sagaidīt un zobgalībām pavadīt savu kluso biedru, tā ka arī šajā brīdī nevienam neienāk prātā sagādāt tam kaut mazu atvieglojumu pēc grūtā sardzes laika, kauču tas ilgāk par visiem citiem salis laukā un visvairāk noguris.

Alberts paliek turpat pie ieejas stāvot, un viņa ziemas vējos nopūstā sarkanā seja liekas vēl sīkāka un bērnišķīgāka nekā parasti. Nogurums un neziņa par savu likteni padarījusi vīrus īgnus un nejutīgus. Nevienam nenāk prātā ieskatīties šinī klusajā cīnītājā, kas it kā samulsis stāv pie zemnīcas ieejas. Pat zobgalības neskan kā citkārt pretim Albertam. Apklusuši joki tad, kad pati nāve sēž vīriem blakus. Bet ne vien nāves tuvums — arī savas bezspēcības apziņa nomāc vīrus.

Kad arī ienācējs nevar nekā jauna pateikt, pamazām nodziest uzliesmojušās klusās cerības stariņš, un sēdētāji atkal iegrimst savā pussnaudā.

VELTA TOMA

Karavīra sapnis

Vecajā klētī dienvidus bulu
Nelaida ienākt lēzenā dzega,
Garkūļu jumta sūnainā sega.

Sīksīkus starus kāroja velti
Ņirbināt tīnēs versmīgā gaisma,
Aizdurvē slēpās naksnīga baisma.

Pagultē zemē zvilnēja miklas
Tīmekļu tītas riestavu ēnas.
Patumsa sila no dvašas lēnas.

Kājgalā kārtas garoja drēbes
Cīniņa sviedrus, asiņu smaku.
Nāvētājs stobris gulēja blakus. —

Tvērienam nolikts uzticams brālis
Vairīja vērsties atmiegu rāmu
Trauksmīgā murgā, uguņu lāmā.

Atmetis galvu linauta vālā,
Pārvilcis krūtīm triniti jaunu,
Gulētājs vieda sapni jaunu. —

Mīlamu māsu nākušu klātu.
Ļaudavu kairu stājušos tuvu —
Briedumā krāšņi zeltainu druvu.

Neskāries glāstā sastinga dzirdot —
Asarās gaužās lūdzējas žēlās
Zīmīgi vārdi aicinot cēlās:

— Manā smuidrajā krūzē
ūdens dzidrumam pāri
gars asiņu rāva —

Manam jaunajam brālim
steidzies palīgā nocirst
jodam dēvīto galvu. —

Aizzuda čukstā dīvainie vārdi,
Cebreņu smārda garajā gaisā
Dienvidus tvīkas klusumā baisā.

Atvēris plakstus, gulētājs cēlās,
Iesmeldams dvašu platajās krūtīs,
Apāva kājas cīniņa jūtīs —

Domādams domu, milzdamu spēkā:
Jaunavas žēlām, tēvzemes godam,
Devītā galva jānocērt jodam.

— Es tikai nesaprotu, kur gan paliek mūsu lidoņi? — no bedres pustumsas atskan īgna balss.

Lidoņi? Jā, patiesi! Lidoņi viegli varētu iejaukties šajā spēlē... Doma par savējo lidmašīnu uzbrukumu, kas nav neiespējams, ir jauns cerību stars, kurš kā raķetes uzliesmojums apspīd drūmo bedri un vīru sirdis un atkal mudina tos domāt par atgriešanos dzīvē.

— Uz lidoņiem velti cerēt...

— Kāpēc velti? Vai lidoņi mazum palīdzējuši mums kļūmā brīdī?

Kāpēc gan necerēt uz lidoņu palīdzību? Bailes, ka arī šī iedoma varētu sabrukt nepielūdzamās patiesības priekšā, neļauj aprimt cerībām.

— Kas tad to saka? Bet neaizmirsti, ka lidoņiem nav nekādas jausmas par to, kas noticis, nedz arī par to, kur tagad atrodamies. Rotai nemaz nav zināms, vai esam dzīvi.

Ātri atkal apsīkst vājais cerību uzliesmojums. Vai tiešām šī nelielā zemnīca, kas tik daudz dienu un nakšu jau sargājusi mūs, beidzot kļūs par visa vada kopēju kapa vietu?... Vīru sejas satumst. Vienīgi spītība un lepnums neļauj nogurumam mūs galīgi pārvarēt. Mēs nevaram vairāk nekā zaudēt kā vienīgi savas dzīvības, kaut dzimtenei mūsu dzīvības varētu vairāk noderēt nekā nāve. Mēs esam gatavi cīnīties un mirt — ja citas izejas nav. Cīnīties esam pratuši — pratīsim arī mirt.

Tad pēkšņi stingo klusumu pārtrauc Alberts Gaigals. Neviena nevaicāts, tas sāk runāt, kad vīri bezcerībā apklusuši.

— Uz lidoņiem mums nav ko cerēt. Uz rotas palīdzību arī nevaram paļauties. No šejienes mums jātiek projām pašu spēkiem un vēl šonakt.

Nekad vēl Gaigals nav tik daudz vārdu vienkopus pateicis, nekad nav runājis ar biedriem tik satraukts.

— Pašu spēkiem tikt projām?

— Un vēl šonakt?

— Albert, vai tu bez prāta esi palicis?

— Kā tas iespējams? Pēc visa tā, ko jau esam veltīgi mēģinājuši?...

Jautājumi birst no visām pusēm, bet tie nespēj samulsināt runātāju. Alberts zina, ko runā, un, pirms viņš atvēris muti tik daudz vārdiem, tas ilgi pārdomājis, kā pateikt savas domas, kas tam nobriedušas par gatavu plānu jau tad, kad viņš savu reizi sardzē stāvējis.

— Mums jau šonakt jāmēģina tikt no šejienes projām. Un ievainotie — par tiem jādomā, pirms nav par vēlu.

Tumsā nevar skaidri saskatīt Alberta seju. Bet viņa balss skan pārliecības ugunī, nešaubīgi gribēdama vēstīt par ceļu atpakaļ dzīvē, atpakaļ pie savējiem. Un tieši šonakt jāpaveic tas, kas nav bijis iespējams visās iepriekšējās.

— Jā, bet kā to izdarīt?

— Vai boļševiku ķēdes kādā vietā retākas kļuvušas? Vai šis paugurs nav viscauri ielenkts un sargāts, lai pat pele no tā nepamanīta nevarētu nozust? —

Vīri pieceļas no savām vietām un apstāj runātāju.

— Saki, Albert, saki, kā?!

— Mums pārspēkam pretim jāliek gudrība. Ar viltību mums jāizlauž sev ceļš atpakaļ uz brīvību.

Tik vienkārši to pasaka Alberts. Liekas, nekas nav vieglāk izdarāms kā tas, ko izdomājis šis sīkais, visu piezobotais zēns.

Tad Alberts sīkāk izklāsta savu plānu. Tagad viņš runā pavisam bez mulsuma. Tikai viņa acis vēl spīd zemnīcas pustumsā, un liesmojošais skatiens no jauna iededzina cerību nogurušo vīru sirdīs. Kāpēc neviens cits nevarēja sīkāk izložņāt purvmali, kas sākas sausās smilšu kāpas pakājē? Vienīgi Alberts pirmais atradis, ka pēdējo dienu un nakšu kailsalā purvs jau tik tālu aizsalis, ka spēj izturēt vairāku vīru svaru. Šī ziņa, ko atnesis Alberts, satrauc vīru prātus. Cik gaišs viss pēkšņi kļuvis! Nejūt vairs stindzinātāja sala, nejūt vairs daudzu negulētu nakšu noguruma nedz izsalkuma. Ap kailo sasalušo smilšu pauguru, kas viscauri izrobots ienaidnieku lādiņu sprādzienu bedrēm un nokaisīts sastingušiem līķiem, tagad pēkšņi it kā jūt ceļamies pret debesīm dzīvības spēka pilnu prieku. Kā strauja upe pavasara palos, ledus nastu nokratījusi, lauž sev ceļu uz jūru, uz brīvību, tā ielenktie vīri un jaunekļi gatavojas atstāt ienaidnieka apsēstu pakalnu, lai caur purva staignāju un ielencēju ķēdēm atrastu ceļu pie savējiem. Viņi gatavojas pasākumam, kam izdošanās gadījumā tie jāaizved atpakaļ dzīvē...

Alberts Gaigals vienīgais no visiem zina vienīgo noderīgo ceļu pār sasalušo purvu. Viņš vienīgais klusās nakts stundās izlodājis šo nostūri un zina, kur beidzas pretinieka aplencēju ķēdes un kur tām var izsprukties cauri. Viņš tad arī vadīs nelielo pulciņu — pretī dzīvībai un brīvībai.

Sagatavošanās darbi neaizņem pārāk daudz laika. Vīri, brīvības domu pārņemti, strādā drudžaini, jo tikai nakts tumsas aizsegā tie drīkst riskēt doties pāri klajumam, uz ko viscauri piešāvušies pretinieka automatiskie ieroči un ko laiku pa laikam apgaismo gaismas raķetes. Klajumam jātiek pāri, pirms arī vēl nav sācies parastais nakts uzbrukums. Viss tas apsvērts un sīki pārrunāts. Četri no mūsu vada vīriem paliks pakalnā tik ilgi, līdz mūsu ložmetēja uguns būs nodrošinājusi pārējiem drošu pāreju līdz purvam. Izlaušanās mēģinājums var izdoties tikai tad, ja ienaidnieks priekšlaikus nepamana, ka lielākā daļa ielenkto pakalnu atstājuši. Palicējiem jānodrošina šī pāreja ar maldinošu uguni. Ložmetējam palīgā nāks vēl mūsu sagatavotie spridzekļi, kas sāks darboties tad, kad uzbrucēji biezās ķēdēs velsies pret mūsu pakalnu. Šim nolūkam lieti derēs arī pašu boļševiku ieroči, kas tik lielā skaitā mētājas mūsu ierakumu priekšā. Līdz ar tiem vada komandieris jau laikus licis savākt arī visu kritušo sarkanarmiešu munīciju un rokas granātas. Tām tagad paredzēts sevišķs uzdevums. Mums vēl neizlietotas palikušas degauklas, ko tagad savienojam ar spridzekļu lādiņiem, kas uzraus gaisā uzbrucējus un — ja būs vajadzīgs — arī daļu pakalna kopā ar tā aizstāvjiem...

Vada komandieris sadala nelielo pulciņu grupās. Katra no tām saņem savu uzdevumu un rīkosies saskaņā ar kopējo glābšanās plānu. Labi, ka nav sniegs. Sniega baltumā mēs būtu pārāk labi saskatāmi pretinieka posteņiem, bet tagad gājēju augumi nakts melnumā labi saplūst ar zemi. Bez tam ienaidniekiem neienāks prātā sagaidīt šādu pārdrošu pasākumu.

To visu izpētījis un apsvēris Alberts, vairāk par citiem naktis pavadīdams postenī. Vai nu tā pretinieka vadības vaina, vai arī tas vienkārši paļāvies uz savu pārmērīgo pārspēku, bet nav ievērota vajadzī-

gā piesardzība. Aplencēju loks nav noslēgts pilnīgi: pēc aizsalšanas purvā kaut kā palikusi neapsargāta sprauga. Pa šo spraugu Alberts tad nu grib mūs izvest no aplenkuma.

Vispirms drošībā jānogādā ievainotie. Tos drudzis tik tālu nomocījis, ka tie nav spējīgi paši saviem spēkiem pāriet klajumu līdz purvam. Ievainoto nešanai norīko pašus spēcīgākos vīrus. Tad nāk munīcijas un ieroču nesēji, kas reizē ar savām šautenēm gādās par priekšējo gājēju drošību. Mūsu munīcijas kastes kļuvušas jau itin vieglas. Tomēr pakalna aizstāvjiem atstāts diezgan šaujamā; ja arī tā sāks aptrūkt, tad par pārējo gādās iepriekš sagatavotie spridzekļi...

Drudžaini kustas pirksti, sasaistot degauklas ar lādiņiem un rokas granātām, bet domas vijas līdzi aizejošiem draugiem. Vai izdosies?.. Vai trīsdesmit vīru tiks pāri klajumam? Tiem smaga nasta nesama — mūsu ievainotie... Pēdējo ardievu sūtīdami, skati pavada aizejošos, tad ziemas nakts tumsa un neziņa tiem uzsedz kā nāves sagšu. Pakalnu sargāt paliekam tikai mēs četri. Mums te jāpaliek tik ilgi, cik vien iespējams, lai draugiem nodrošinātu ceļu. Vai kādreiz vēl redzēsimies? Mums palicējiem jāsarga šī glābēja teka tik ilgi, līdz ievainoto nesēji un pārējie būs tikuši ārā no ielencēju loka. Tad, ja tas būs lemts, arī mēs raudzīsim iet to pašu ceļu, kas nakts tumsā vairāk nojaušams nekā saskatāms... Ja ne, savas galvas atstāsim tepat smilšu paugura galotnē...

Tad asi un nežēlīgi ierejas mūsu ložmetējs. Tērauda saltuma bites pielido pilnu lauku. Uzbrucēju kaujas saucieni sakūst kopā ar mirstošo vaidiem. Sācies boļševiku kārtējais nakts uzbrukums. Pāri mūsu galvām vēl nemitas lidot pretinieka artilerijas lādiņi. Mūsu ložmetēja poziciju tuvumā gaisā uzlido sasalušas zemes pikas, kroplu priedīšu salauzītie stumbri un agrāko dienu uzbrukumos nogalināto ķermeņi. Pret mūsu pakalnu veļas jaunas uzbrucēju ķēdes, kas mūsu ložmetēja ugunī tāpat sagulst blakus jau sastingušajiem boļševiku augumiem. Nāve droši pastaigājas pa biezajām pretinieku rindām, bet tas neattur tos no jauna celties un mesties pretim mūsu lodēm. Tagad arī mūsu ierakumu malas kapā pretinieka kājnieku uguns. Mums nākas pārvietot savu ložmetēju citā pozicijā. Bet tikko tas šaušanai gatavs, pret to atkal triecas pretinieku ložu pātagas. Pretinieka uguns niknums ar katru brīdi pieņemas. Mūsu rokas krampjaini spiež ieroču spalus. Cauri kaujas troksnim varam saklausīt paši savas sirds vienmērīgo pukstēšanu. Sirds vēl grib dzīvot...

Arvien nemitīgāk un tuvāk virzās ienaidnieka uguns siena. Boļševiki vēl nezina, ka te vairs tikai četri vīri vien palikuši, kas panes visu uguns smagumu... Kaut izdotos... draugiem... Kaut mēs spētu tik ilgi noturēties, līdz draugi tikuši drošībā... Kaut pietiktu spēka un munīcijas līdz tam laikam...

Pretinieka lodes nāvīgi ķerts, saļimst viens no mums, četriem. Tagad esam vairs tikai trīs, kas sarga šauro dzīvības laipu, pa kuru aizgāja draugi. Tikai trīs... Smagi ievainotais draugs nepaspēj vārdu bilst, klusi noliec galvu pie zemes un beidz elpot.

Bet pretinieka uzmācība ar katru brīdi kļūst neatlaidīgāka. Liekas, tie par katru cenu nodomājuši šonakt ieņemt mūsu pakalnu. Labi, ka Alberts Gaigals iedomājās taisni šonakt izvest draugus no ielenkuma; rīt būtu jau par vēlu... Uzbrucēju ķēdes nāk mums arvien tuvāk. Vēl nemitas runāt mūsu ložmetējs, kā tērauda zobiem plēšot nāvīgas rētas uzbrucēju rindās, bet cik ilgi?...

Pretinieka lode piesprauž vēl otram biedram ugunīgu asins ziedu pie krūtīm. Tuvojās laiks pielikt deglim uguni... Tad ar velnišķīgu ugunošanu beigsim savu dzīvi, aizraujot līdzi ienaidniekus... Bet kamēr vien vēl manam ložmetējam nebūs izšauta pēdējā patrona, nevaru rokas atlaist no ieroča spala. Vēl pēdējās kārtas jāizšauj uzbrucēju ķēdē ap šo pakalnu, ko sarga vairs tikai mūsu divu vīru augumi un neskaitāmi kritušo kalni... Tad būs pienācis laiks pielikt degļa galam šķiltavu liesmu.

Mūsu pakalnā jau rāpjas tuvāko uzbrucēju stāvi. Nu ir laiks... Gatavojos jau aizdedzināt degli, kad manu plecu aizkar saudzīga roka. Granātas sprādziena brīdī pametu skatu atpakaļ un redzu, ka man blakus notupies Alberts Gaigals.

Esmu par daudz pārsteigts, lai spētu tam jautāt par pārējo kara biedru liktenī. Droši vien, visi mūsu pūliņi bijuši veltīgi... Alberts Gaigals te... Un viņš taču gribēja izvest pārējos cauri pretinieka rindām! Tas tātad nav izdevies... Vai tiešām visi upuri, ciešanas un cerības veltas? Nespēkā nolaižas rokas, pirmo reizi palaižot ložmetēja rokturi. Viss velti...

Bet manis vaļā palaisto rokturi sakļauj Alberts, un pret uzbrucēju rindām no jauna kaisās nāves sēkla. Nāve atkal staigā pa pretinieka rindām un ievāc bagātīgu ražu.

— Jaunu lenti — uzsauc man Alberts, uztraukumā aizsmakušu balsi. — Jaunu lenti, mums jānogulda tur tie...

Man liekas, ka tas nemaz nav mūsu vada izlūks, mazais, klusais un kautrīgais Alberts, kas tagad vada manu ložmetēju. Nepazīstu šo kustīgo, nosvērto un veiklo ložmetējnieku. Jūtu tikai, ka mūsu lieta vēl nemaz nav pazaudēta. Ja Alberts Gaigals te, tad viss vēl var labi beigties...

— Jaunu lenti!

Tas nav uztraukums viņa balsī. Alberts arī šajā brīdī tikpat rāms un nosvērts kā vienmēr, nesteigdamies vada ložmetēja stobru turp, kur visbiezākās pretinieka rindas. Un nāvei atkal plats vēziens...

Kā lielā kapā... man iešaujas galvā doma, kad redzu, ar kādu niknumu pret spītīgo šāvēju lido zemes un smilšu saujas. Kā lielā kapā, kur pavadītāji aizgājējam dod pa saujai smilšu līdzi...

Nepagūstu šo domu pabeigt. Man acu priekšā sametas tik tumšs, ka neredzu vairs pretinieka rakešu mirdzu un spīdošās munīcijas ugunīgo skreju. Jūtu, ka grimstu kaut kur pazemē... Mani ceļ, valsta, nes neredzamas rokas. Grimstu arvien dziļāk tumsā... Kā lielā kapā...

*

Kad pamostos, janvāra saules stari spīd man tieši sejā. Pie manas gultas smaržo ziedi, bet aiz tiem saskatu kādu seju. Pazīstama seja. Kur gan esmu to agrāk redzējis? Pazīstama un tomēr tik tāla... Kur esmu redzējis šo seju?

Tikai pamazām atmiņā ataust kails smilšu paugurs, kas viscaur noklāts sastingušu līķu kaudzēm, izrobots granātu sprādzienu bedrēm. Nepārkatāmas boļševiku rindas. Bezgalīgā virmā nāk uzbrucēji, lēni kustas granātu un ložu sakapāti augumi uz to pusi, kur sīks zēns tur ložmetēja rokturi... Arī es pielieku savas rokas pie roktura. Tas kļuvis tik neparasti smags...

Neviļus apskatu savas rokas. Tur vairs neredzu Krievzemes dubļus. Arī asinis ne. Manas rokas tik neparasti tīras, it kā nekad tās nebūtu turējušas nāves ieroci. Atveru vēlreiz acis un tagad skaidri saredzu — pie manas gultas stāv Alberts Gaigals.

Pamanījis, ka esmu pamodies, viņš pasmaida. Pirmo reizi redzu, ka viņš prot arī smaidīt. Nekad tas nav smaidījis, rotā būdams. Alberta smaidošajā sejā raugoties, atmiņā nāk visi rotas zēni, ko neesmu redzējis tik ilgi, ilgi... Viņa skatā redzu visus tos kaujas biedrus, kas palikuši dzīvi šī klusā zēna attapības dēļ. Arī es esmu viens no tiem.

(Beigas nākošā numurā.)

Nakts tumsu un smagās domas pārcērt baismīgs granātas kauciens. Boļševiki savu nakts uzbrukumu ievada ar artilēriju. Tātad pret mums, dažiem desmit vīriem, vajadzīga artilērija... Nekas, tas vismaz dod zināmu gandarījumu, ka neesam par zemu novērtēti. Klajumu mūsu pakalna priekšā piekaisa rakešu zilgani blāvā gaisma. Uz brīdi viss klajums top gaišs kā dienā. Sirds iedrebas baigu nojautu trīsās... Vai pamanīti?... Vai biedri tikuši pāri bīstamajam klajumam? Sirds drebēdama gaida atbildes, bet skati veras tumsā. Viss pasākums var izšķirties dažās minūtēs, pat dažās sekundēs. Ja boļševiku posteņi būs diezgan acīgi, tad izredžu tikt pāri nāves laukam nav nekādu... Bet varbūt draugi jau klajuma viņā malā? Varbūt tiem laimējas... Mēs esam likuši visu uz vienas kārts, sākusies lielā spēle... Par dzīvību... par brīvību...

Igauņu jaunatne palīdz dzimtenei

Igauņu jaunatnes žurnāls.

Ka jaunatnei, tāpat kā pieaugušiem, jāveltī visi savi spēki savas zemes cīņas spara un spēka stiprināšanai, to labi izpratusi igauņu jaunatne. Pirms pārskata par igauņu jaunatnes lielo rosību pēdējos mēnešos atskatīsimies, ko paveikusi igauņu jaunatne pagājušā gadā.

No vienas puses, pagājušā gadā pilnīgi nostiprināta un izveidota jaunatnes organizācija „Igaunijas jaunatne". Pagājušā vasarā Koitjervē piecas sarīkotās jaunatnes vadītāju nometnes liecināja, ar kādu sparu igauņu jaunatne ķērusies pie lietas. Tāpat tur varēja redzēt, ka igauņu jaunatnes organizācija ir patiesi organizācija, kur jaunatni vada paši jaunie.

Arī mācības un informācijas ceļojumos Vācijā igauņu jaunatne varēja vērot un dzirdēt, kā tur notiek jaunatnes darba organizēšana un darba vadītāju apmācības. Kā pirmie Vāciju apciemoja igauņu jaunatnes organizācijas vadītāji ar galveno stābu priekšgalā.

Arī pašā Igaunijā pagājušā gadā notikuši daudzi speciāli un vispārīgi kursi jaunatnei un jaunatnes vadītājiem. Pagājušā vasarā svarīgākais jaunatnes uzdevums bija izpalīgu dienests lauku darbos. Šo lielo un svarīgo uzdevumu igauņu jaunatne veikusi ar labiem panākumiem.

Liela rosība pagājušā gadā jaunatnes dzīvē bija vērojama kultūras nozarē. Dibināja kultūras pulciņus, korus u. t. t.; tāpat rosīga bija arī darbība sporta nozarē.

Jaunais gads igauņu jaunatnes dzīvē ienesis gluži jaunus, daudz svarīgākus uzdevumus, visai igauņu tautai iekļaujoties cīņā pret savu seno ienaidnieku boļševismu, kas apdraud Igaunijas territoriju. Tāpēc pagaidām jaunatne izbeigusi darbību kultūras, sporta un sabiedriskās dzīves nozarē un pilnīgi iekļāvusies brīvprātīgā izpalīgu dienestā pie jaunveidotajām igauņu karaspēka vienībām, pašaizsardzības grupām, ugunsdzēsējiem, tāpat sanitārā dienestā u. t. t.

Patlaban lielākās igauņu pilsētās notiek pirmās palīdzības kursi skolu jaunatnei. Tiklab rīta stundās, kā arī vēlā vakarā lekciju telpas pārpildītas ar jauniešiem, kas uzmanīgi noklausās priekšlasījumus par pirmo palīdzību ievainojumu, kaulu lūzumu, saindēšanās un citos gadījumos. Tāpat daudzās vietās darbojas jaunatnes pretgaisa aizsardzības kursi. Daudzi jaunieši noteiktajās stundās ierodas mobilizēto kopēdinātavās, lai palīdzētu uzturu izdalīt, telpas un traukus uzturēt tīrībā. Meitenes savu piedalīšanos pierāda, sapulcējoties vakaros kopējās zeķu un cimdu adīšanas grupās savas zemes sargiem. Daudzas no šīm mazajām čaklajām rokām tikai vēl mācās šo darbu. Kaut arī pirmā zeķe vai cimds neiznāk tik glīts kā vajadzētu, taču nākošais ir jau noteikti daudz glītāks par pirmo. Bet ar to vien vēl neaprobežojas čaklo meiteņu palīdzības darbs. Lielākās aizstāj jaunekļus pašaizsardzības dienestā un iestāžu darbā kā kantoristes un piedalās Tautas palīdzības darbā, palīdzot cietušo ģimenēm.

Vecāki zēni iestājušies pašaizsardzības dienestā un palīdz rūpēties par kārtību uz vietām. Arī jaunatnes palīgradiotelegrafistu kursi sapulcinājuši lielā skaitā zēnus un meitenes. Daudzi jaunākie zēni iestājušies sakaru dienestā par ziņnešiem. Tāpat lielākie zēni piedalās transporta darbos kā iekrāvēji un izkrāvēji. Tie palīdz arī pārvietoties bēgļiem.

Februāra otrā pusē Tallinā notika Igaunijas jaunatnes vadītāju sanāksme, kuras galvenais pārrunu temats bija jaunatnes iekļaušana militārā palīgdienestā.

Igaunijas jaunatnes vadītājs G. Kalkuns, uzsverot savā runā nopietnā brīža svarīgumu, starp citu teica:

„Igaunijas jaunatne no sava vidus devusi līdz šim sevišķi daudz cīnītāju mūsu karaspēka vienībām. Tā pagājušā gadā igauņu jaunatnes organizācija deva igauņu brigādei 75 proc. no saviem jaunatnes vadītājiem vien. Ja toreiz bija vēl tādi, kas uzskatīja šo soli par nepareizu, tad tagad lietu norise pierādījusi pretējo: tagad igauņu brigāde sarga dzimtenes robežas, izveidojot mūsu militārā spēka kodolu."

Tālāk igauņu jaunatnes vadītājs uzsvēra, ka arī to jaunatnes vadītāju darbam, kas palikuši savās vietās, ir jo liela nozīme. „Pašreizējā karā nav vairs vārdiem „fronte un aizmugure" tāda nozīme kā agrākajos karos, bet abi tie sastāda kopēju cīņas fronti.

Viens no mūsu svarīgākajiem uzdevumiem patlaban ir jaunatnes militārā palīgdienesta organizēšana. Līdz šim tā noritējusi ar labiem panākumiem. Tūkstoši jauniešu reģistrējušies brīvprātīgi dažādiem darbiem, ko prasa nopietnie apstākļi. It visur jaunatne aizstāj tos, kas tvēruši rokā ieroci.

Otrs svarīgākais uzdevums ir jaunatnes militāri sportiskās sagatavošanas noorganizēšana, kas jārealizē visplašākos apmēros. Līdz šim militāri sportiskās audzināšanas vadītāju apmācības notika īpašā nometnē Vācijā, bet tagad esam spēruši soļus šādas apmācības nometnes radīšanai arī Igaunijā. Pastāv nodoms mūsu skolu jaunatnes militārās apmācības ietvaros radīt īpašas jaunas vienības militārām apmācībām."

Runājot par jaunatnes svarīgākajiem uzdevumiem šinī pavasarī un vasarā, Kalkuns norādīja, ka sevišķi grūts uzdevums igauņu jaunatnes vadītājiem stāv priekšā — jaunatnes iekļaušana lauku darbos, kuru kārtīga veikšana šogad prasa daudz lielāku piepūli nekā iepriekšējos gados.

Sanāksmē jaunatnes vadītāji sniedza arī pārskatu par panākumiem, kas jau gūti militārā palīgdienesta noorganizēšanā viņu novados.

Labākos panākumus guvis Tallinas novads kopā ar Tallinai piegulošo Harjū apriņķi. Tallinas novadā militārā palīgdienestā iekļauti jau 1250 jaunieši. Arī apriņķī militārā palīgdienesta labākai reālizēšanai katrā skolu iecirknī izveidota jaunatnes palīgdienesta grupa, kas pastāv no līdzīga vecuma skolniekiem, tāpat arī no tiem jauniešiem, kuri neiet skolās. Grupu organizē un tās darbību vada jaunatnes palīgdienesta grupas vadītājs. Pagastu robežās šo grupu darbību centrālizē pagasta jauniešu palīgdienesta vadītājs; apriņķa mērogā palīgdienesta vadība piekrīt apriņķa jaunatnes vadītājam. Arī šeit — grupas atsevišķos norīkojumos — turas pie principa, ka jauniešus vada paši jaunieši.

Sāmsalas jaunatnes novads stājies pie jaunatnes ugunsdzēsēju kadru radīšanas. Tāpat uzsākti sanitārie kursi. Lielākie zēni brīvajās stundās mācās civīlās pretgaisa aizsardzības kursos, bet meitenes pulcējas adīšanas darbos.

Pērnavas novadā arī rosīgi darbojas sanitārās palīdzības un pretgaisa aizsardzības kursi. Tāpat šeit nodibināta sardzes grupa, kas palīdz Pērnavas pilsētas valdei un pašaizsardzības vienībām, kā arī citām pilsētas iestādēm sakaru dienestā.

Arī Rakveres novadā darbojas pirmās palīdzības kursi. Tāpat liela interese zēniem ir par ugunsdzēšanas un pretgaisa aizsardzības kursiem. Ziņnešu un izsūtāmo dienestā iekļaudamies, Rakveres jaunieši iestājušies pasta kantorī un turienes laikrakstā. Brīvprātīgi atsevišķi jaunieši palīdz slimnīcās.

Vilandes jaunatnes t. s. Sakala novads arī noorganizējis sardzes grupu, kurā ietilpst 25 čakli zēni. Attiecīgu izsaukumu saņēmuši, zēni pēc pusstundas ierodas iestādē, kam tie nepieciešami. Līdzšinējais zēnu palīdzības darbs izpelnījies vislielāko atzinību. 16—17 gadu vecie zēni pulcējas apturienes pašaizsardzības vienībām, veicot sardžu dienestu. Palīdzēšana Vilandē novietotajiem tautiešiem, bēgļiem, to ievadīšana dzīvokļos, mantu transportēšana un sakaru uzturēšana ar attiecīgām iestādēm — viss tas kļuvis par zēnu ikdienas uzdevumu.

Rosīgi savus jaunos pienākumus veic arī Pečoru novada jaunatne. Pēc attiecīgiem noteikumiem visi 14—16 g. v. zēni un 14—20 g. v. meitenes iekļautas speciālās grupās praktisko uzdevumu veikšanai pašaizsardzības vienībām, ugunsdzēsējiem, policijas un citām iestādēm. Šis darbs neaprobežojas vienīgi ar igauņu jaunatnes organizācijā iekļāvušiem jauniešiem, bet tanī piedalās arī visi neorganizētie jaunieši. Zēnu palīgdienestā darbs izpaužas, ne tikai palīdzot evakuētos tautiešus novietot, ne tikai uguns un pretgaisa aizsardzībā, ievērojama nozīme ir arī igauņu frontes vīru ģimeņu atbalstīšanai. Meitenes bez citiem darbiem palīdzēs daudzbērnu ģimeņu mājsaimniecībā, kā arī visās tanīs mājās, kur boļševiki aizveduši ģimenes tēvus, vecākos brāļus u. tml.

Igauņu jaunatne, iekļaudamās šais daudzajos un dažādajos izpalīgu darbos, ik uz soļa pierāda savu gatavību palīdzēt savai tautai un dzimtenei.

—cs.

Individuālā gatavība uzlidojumu briesmu mazināšanā

A. GRIGORS.
LP virsleitnants,
LJO gaisa aizsardzības lietu vad.

Līdz šim vēl neesam piedzīvojuši lielāka vēriena gaisa uzbrukumus mūsu dzimtās zemes pilsētām un miestiem. Neapjaušam šo uzbrukumu postījumu sekas un nevaram pilnīgi iedomāties to šausmu ainu, ka mūsu mājas ir sagrautas vai nodegušas, visa mūsu ģimenes manta gājusi bojā un mūsu piederīgie, radi un draugi nogalināti. Tas tomēr neļauj mums palikt vienaldzīgiem un paļauties uz to, ka arī turpmāk šās briesmas mūs neskars. Kaŗš turpinās ar visu savu bardzību, un, kas nav mūs piemeklējis pagātnē, tas var mūs piemeklēt rīt, parīt vai tuvākajā nākotnē. Tāpēc — katrs atsevišķi un visi kopā — gatavosimies darbam, ar ko varēsim mazināt šīs uzlidojumu postījumu šausmas.

Ienaidnieka gaisa uzbrukumi frontes aizmugurē vērsti ne tikai pret militāriem mērķiem un rūpnīcām, bet galvenokārt pret civīlo iedzīvotāju namu kvartāliem, lai tā grautu iedzīvotāju morāli un mazinātu viņu darba un vispārīgās pretestības spējas. Un te nu redzam, ka tieši pašaizsardzībai nesagatavotos tautas slāņos ienaidnieka uzlidojumi iedarbojas visātrāk un nodara vislielāko postu.

Par gaisa uzbrukumu atvairīšanu rūpējas un cīnās militārā vara — kaŗaspēks un ieroči, bet par savas dzīvības un mantas aizsardzību, par gaisa uzbrukumu postījumu ierobežošanu un mazināšanu jārūpējas mums pašiem. Tādēļ bez militārās gatavības lieļa nozīme civīlo iedzīvotāju gatavībai. Pie civīlo iedzīvotāju sagatavošanas ar visu savu prasmi un enerģiju ķersimies arī mēs, LJO vadītāji, vanagi un vanadzēni. Katram no mums ir jāzina un jābūt skaidrībā par to, ko darīt un kā izturēties uzbrukuma laikā, kā vissekmīgāk izmantot mūsu rīcībā esošos aizsardzības līdzekļus un apstākļus. To no mums prasa ne tikai mūsu pašu drošība, bet arī mūsu vecāki un sevišķi mūsu jaunākie brāļi un māsas, kas paši neprot un nespēj aizsargāties.

Pašaizsardzības darbu sadalīsim divos posmos. Pirmajā posmā ierindosim tos pienākumus, kas veicami pirms uzlidojuma, otrā posmā — pienākumus ienaidnieka lidoņu uzbrukuma, t. i. gaisa trauksmes laikā.

No iepriekš veicamiem pienākumiem kā pirmais un — kā piedzīvojumi rāda, arī viens no svarīgākajiem — ir: rūpēties par sava dzīvokļa logu pareizu aptumšošanu. Pastāv noteikumi, ka, krēslai iestājoties, no zināmas līdz zināmai stundai, pilnīgi aptumšojami gaismas avoti dzīvokļos, veikalos, kāpņu telpās u. c. Logi jānosedz tā, lai neviens gaismas kūlis nekristu ārpus telpām. Diemžēl jāsaka, ka šis pienākums tiek gan veikts, bet pavirši, un gaisa uzbrukuma laikā šī paviršība var atnest postu simtiem un tūkstošiem iedzīvotāju un to mantai. Lai šo nepilnīgo aptumšošanu novērstu, katram savas dzīves vai darba vietas logu aptumšošana laiku pa laikam jāpārbauda no ielas jeb pagalma puses.

Otrs no iepriekš veicamajiem pienākumiem ir: sava dzīvokļa nodrošināšana un sagatavošana degbumbu radīto ugunsgrēku apslāpēšanai. Ir zināms, ka ienaidnieks, uzlidojot pilsētām un miestiem, lielā skaitā izmet ne tikai sprādzējbumbas, bet arī degambumbas. Šīs degambumbas, kas pildītas ar termītu, elektronu un fosforu, detonējot attīsta augstu temperātūru un rada ugunsgrēkus. Tā kā šīs degambumbas no lidmašīnām tiek izmestas kūļiem un serijām, tad pilsētas biezi apdzīvotos kvartālos vienā laikā izceļas daudzi ugunsgrēki. Pilsētas ugunsdzēsēju komandas pret visiem šiem ugunsgrēkiem nav spējīgas cīnīties, tādēļ par šo nelaimju likvidēšanu laikā jārūpējas mums pašiem. To pa daļai panāksim, ja katrs savā dzīvoklī — lielākos dzīvokļos katrā istabā, bet mazākos vienkopus gaitenī vai virtuvē — viegli pieejamā vietā novietosim 3—4 papīra maisiņus ar sausām smiltīm, ņemot apmēram uz 5 kv. metriem grīdas platības 1 kg smilšu. Mājas ugunsdzēsēju komanda, pamanot, ka dzīvoklī iekritusi degambumba, pašā sākumā varēs ar šīm smiltīm degambumbu apdzēst. Dzīvokļos, kas atrodas nama augšstāvos, kā arī bēniņu telpās turamas ar ūdeni pildītas vannas, mucas vai citi lielāki trauki. Šo trauku tuvumā turamas dzēšamās slotas, kas pagatavojamas no strīķu gaiem, sloksnēs sagrieztām lupatām vai lūkiem.

Tālākais pienākums: turēt gatavībā, saliktas somās vai sasietas saiņos, tās mantas, ko, atskanot trauksmei, mēs ņemtu līdz patvertnē. Starp šīm mantām obligāti vajadzētu būt: veļas kārtai katram ģimenes loceklim, dvielim un ziepēm, karotei, nazim, dakšiņai, krūzītei un bļodiņai un, ja iespējams, labākajām drēbēm un apāviem.

Atskanot gaisa uzbrukuma trauksmei, jāievēro šādi pienākumi: jāapģērbj labākās drēbes un apavi, pār pleciem jāapņem salocīta silta sega, iepriekš iesaiņotajām mantām jāpievieno uzturs un dzeramais vienai dienai, tāpat somiņa vai portfelis ar naudu, vērtslietām, personas un apgādes dokumentiem; tad — izdzēšot dzīvoklī krāsnis, pavardus un apgaismojumu un nenoslēdzot dzīvokļa āra durvis, jādodas ar visām iesaiņotajām mantām uz patvertni. Patvertnē ieteicams ņemt līdz, ja iespējams, vairāk un labākās mantas, ja vien patvertnes telpu platība to atļauj.

Katra LJO dalībnieka gatavība priekšlaikus un sapratīga rīcība uzlidojuma laikā iespaidīgi mazinās uzlidojuma briesmu sekas un nepārsteigs mūs nesagatavotus.

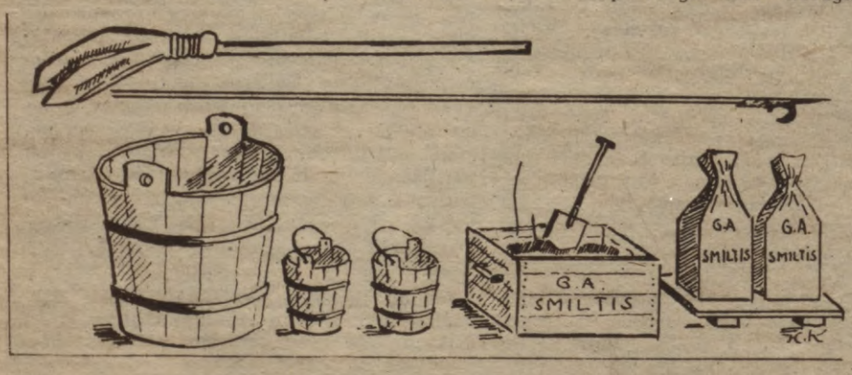

KOPVEDIM ANDRIM TĒRAUDAM

Tu raksti, ka interesējies par latviskiem sarīkojumiem vienībā. Vispirms gribu šo to paskaidrot par latviskām lietām. LJO dalībniekiem ir jāzina īsti pareiza latviskā pieeja. Bieži būsi redzējis, ka tautiskās dejās dejo ar pastalām un vīzēm, bet dainas vairāk runā par rakstītiem un skanīgiem zābakiem, tikai maz vietās par pastalām un vīzēm. Tas norāda, ka godos un svētkos ir bijuši grezni tērpi. Nedrīkstam seno latvieti rādīt vīzēs, bozi rokā un rupjā kreklā. Mūsu senā kultūra ir labi uzglabājusies. Nevajag visu senatni restaurēt, bet gan izmantot bijušo un apvienot ar jaunradušos, ar jauno, kas dzimis latvieša dvēselē. Nacionālisms nav niekošanās, nav maskēšanās, nav izlikšanās, bet dzīves patiesība, bez kuŗas nav iespējama tautas pastāvēšana. Tikai caur pagātni ved ceļš uz nākotni.

Un tagad atgriezīšos pie latviskajiem sarīkojumiem. Visvairāk ieaugam tautā un iedziļināmies tautas dvēselē ar tautas svētku svinēšanu. Visvairāk un ar vislielāko nepacietību svētkus gaida bērni. Te viens, te otrs aptaujājas, cik dienu vairs atlicis gaidīt.

Pagājusi Meteņdiena līdz ar budēļu priekiem. Saule kāpj arvien augstāk un augstāk pie debesu loka, un diena stiepjas garāka. Lieldienās diena jau uzvarējusi nakti. Visur jaušama pavasara straujā rīcība. Cilvēki steigā nomet ziemas smagās drēbes un jūtas jaunāki, dzīvāki. Viss mierīgais, klusais, tumšais paliek kaktā, jo līdz ar Lieldienām tiem jābūt līdzīgiem spožajai, siltajai saulei, visam gaišajam, priecīgajam.

Lieldienas jau nav nabagas. Tām velšu nekad nav trūcis. Un vēl jo bagātas! Lai tagad neviens LJO dalībnieks neaizmirst vismaz vienu paciņu nosūtīt mūsu leģionāriem — tās būs cīnītājiem bagātas un patīkamas veltes.

Bet tālāk vijot tēlojumu virkni, redzi — zaļa zālīte no ikkatras ceļmalas smaida pretim.

Arī koki sāk ietērpties vasariskā tērpā.

Senas teiksmas pauž, ka šajā laikā Dievam kārts šūpulis:

Ziemas svētki, Liela diena,
Tie Dievam lieli svētki:
Ziemassvētkos Dievs piedzima,
Lieldienā šūpli kāra.

Un kā lai iztiek svētkos bez izpriecām. Šūpošanās pati galvenā. Puiši šūpuļu kārēji:

Kaŗat, brāļi, šūpulītes
Ozoliņa kārtiņām!
Nāks māsiņas šūpoties
Visas trejas Lieldieniņas.

Un šūpojas gan mazi, gan lieli, gan meitas, gan puiši. Visās svētku dienās strauja kustība šūpoļu tuvumā. Tāpēc arī tās jākaŗ, kur neizmītu, nesaplātu zemi, lai vēlāk sējumiem nebūtu jācieš:

Aŗamā zemītē
Nekaŗat šūpulīti:
Ne tur auga rudzi, mieži,
Balandītes vien ziedēja.

Šūpoles kaŗ augstu, lai būtu plašs vēziens no vienas puses līdz otrai. Ja ir labs šūpotājs, tad tikai jāsaturas!

Labas šūpoles, laba šūpošana netiek atstāta nesamaksāta. Katrs dabū savu tiesu:

Ko es došu, ko es došu
Šūpulīša kārējam?
Došu cimdus, došu zeķes,
Līdz zemīti linu kreklu.

Šī šūpošanās notiek ne tikai aiz prieka, bet tai arī ciešs sakars ar tautas ticējumiem:

Ap Lieldienu šūpojos,
Lai telītes barojas.

Kā arī:

Ai odiņi, masališi,
Neēdiet šovasar:
Jau es gan šūpojos,
Visas trīs Lieldieniņas.

Tāpat Lieldienu neatņemamai daļai — olai — ciešs sakars ar labklājību saimniecībā:

Lieldienā olas viru,
Lai telītes barojas.

Ola ir saules simbols, ne tikai pēc izskata vien. Tāpat kā saule sevī slēpj dabas atmodu — dzīvību, tā arī ola. Olas parasti krāso dzeltenas un sarkanas — saules krāsās. Dainas runā par „putnu dzīšanu". Tie ir priecīgi gājieni ar dziesmām un mūziku. Tikai dalībnieki vairs nav maskojušies, kā tas parasts ziemā Mārtiņos, Ziemsvētkos un Meteņos.

Ar aizdzenamiem putniem domāta nelaime, launums. Putnu dzinēji bijuši agri augšā, jau pirms saules lēkta. Mājup ejot, salauzuši zarus un ar tiem kūluši mājās palicējus.

Ar Lieldienām sākas arī āra rotaļas un spēles. Pajautā vecajam tēvam, un viņš tev vēl droši pamācīs „ripu sišanu", „cūkas dzīšanu Rīgā" un citas spēles. Spēlēs aizraujas visi:

Ripu, ripu, taulu meita,
Kur adīkļu vācelīte?
Ik vakarus ar puišiem
Pa atmatu ripas sit.
Ne tev cimdu, ne tev zeķu,
Ne tev baltas villainītes.

Ar Lieldienām saistās daudzi ticējumi. Lai vasarā kļūtu modrs, neguli ilgi no rīta. Lieldienu rītā ar saules lēktu mazgā muti tekošā ūdenī. Ja gribi, lai ganu gaitās govis nebizo, tad nes ūdeni ar sietu no mazgāšanās vietas mājup. Un tā kā ar Lieldienām sākas liela dziedāšana, tad balss vingrināšanai pirms saules jāizslauka istaba un mēsli jānobeŗ tuvējā kalniņā. Pēc tam vajag skaļi izkliegties un steidzīgi doties atpakaļ uz istabu. Ja dzird atbalsi, tad visu nākošo gadu būs aizsmakums, ja ne — labs dziedātājs.

Bet Lieldienas, ilgi gaidītas, ātri aizsteidzas:

Gausi nāca, drīz aizgāja
Tā bagāta Lielā diena.
Trīs dieniņas, trīs naksniņas
Let pa kalnu kūpēdama.

Lai šis Lieldienu apraksts Tev palīdz ar taviem puišiem pavadīt priecīgas Lieldienas!

Visu labu!

Tavs pirmais skolotājs
J. Dainis

SAIMVEDIM JĀNIM ZAĻKALNAM

Sveicieni Tev, dzimtenes zēn!

Katra mēneša sākumā ir nepieciešami sanākt kopā un nospriest nākošā mēneša darbu un nospriesto iesniegt DZv vecākam šādā veidā:

LJO 20. Rīgas pilsētas vienības dzimtas I saimes mēneša programma 1944. g. aprīlim.

1. dat. Ss skolas darbnīcā un dārzā: Putnu būrīšu gatavošana (nobeigšana) un uzstādīšana skolas dārzā.
8. dat. Vs Rīgas kara lazaretē: Piedalīšanās vienības karavīru apciemojumā slimnīcā.
15. dat. Ss skolā: Dziesmu mācīšanās — gatavošanās vienības vakaram. Pārrunas par gājienu.
23. dat. DZs pilsētas apkārtnes mežos: Vingrināšanās speciālista vadībā meža skrējienam. Dabas vērošanas rotaļas un mājienu zīmju lietošana praksē.
30. dat. Vs skolā: Dalība vienības rīkotajā jaunatnes propagandas vakarā skolā.

Labā saskaņā un sadarbībā ar DZv un Vp, ceru, katru mēnesi sastādīt līdzīgu programmu. Neaizmirsti to iesniegt dažas dienas iepriekš, lai DZv vēl var apstiprināt, dot norādījumus un papildināt.

Bet Tu zini, ka par katru darbu jādod arī zināms pārskats, un te nu atkal ir jāņem talkā piezīmju grāmatiņa. Ieteicu Tev vest šādu piezīmju grāmatiņu. —

Vispirms šo grāmatiņu nosauksim par s a i m e s, g r ā m a t i ņ u ar virsrakstu:

LJO 20. Rīgas pilsētas vienības dzimtas I saimes grāmatiņa.

Tālāk nākošajā lapā atzīmē visus vanagus, minot uzvārdu, vārdu un amatu.

Tad katram vanagam iedali atsevišķu lapas pusi, kur atzīmē katra dalībnieka uzvārdu, vārdu, sekmības pakāpi, amatu vienībā un adresi. Aiz šīm atzīmēm novilkta svītra un nāk iedaļījums piezīmēm un novērojumiem. Tas izskatās šādējādi:

U z v ā r d s: Smildziņš. V ā r d s: Kārlis. I e g ū t ā s e k m ī b a s p a k ā p e: vanags. A m a t s v i e n ī b ā: I saimes saimveža palīgs. A d r e s e: Rīgā, Ielejas ielā 4—5.

— — — — — — — — — — — — — —

P i e z ī m e s u n n o v ē r o j u m i: Piezīmēs un novērojumos saimvedis ieraksta visus nopelnus un arī atzīmes par visu, kas saimes vanagiem atgadījies, esot par locekļiem LJO.

Tā ir saimes grāmatiņa, kas Tev katrā ziņā nepieciešama, lai DZv mēneša beigu apspriedē — tādas taču arvien vēl notiek — vari iesniegt ziņojumu, par ko sīkāk nākošajā vēstulē.

Tagad beigšu. Novēlu visiem puišiem priecīgas Lieldienas! Šūpojieties augsti, dziediet skaņi, lai trīc Latvijas kalni un lejas!

Tavs vadītājs
K. Rītums

Mīļā krustmeitiņ!

Tu man pagājušā vēstulē sūdzējies, ka māte Tevi uzraugot „kā mazu bērnu" un vispār citi tā kā lāga negribot uzklausīt un ievērot Tavus uzskatus. Bez tam vecāki prasot no Tevis kaut kādu „tukšu un vecmodīgu" pieklājības ievērošanu. Tas ir briesmīgi, mīļā krustmeit, bet padomā labi, vai Tu tomēr mazdrusciņ pati neesi vainīga? Redzi, tie lielie cilvēki, pie kuŗiem Tu sāc justies piederīga, sastāda zināmu sabiedrību, grupu. Kas tajā grib būt pilntiesīgs loceklis, tam jāpieņem un jāpārvalda šīs sabiedrības nerakstītie likumi — ieražas. Ko bērnam vēl piedod, jo tas mācāms, tas Tev, liekas, gan jāzina pašai. Nu, un sacīdama, ka tās ieražas esot „tukšas" jeb, manis dēļ, „vecmodīgas", Tu nebūsi labi pārdomājusi. Ir jau tiesa, ka ķiniešiem tās savādākas nekā mums vai Afrikas nēģeriem, bet tomēr katrai tautai tādas ir. Ir tikai viena zeme, kuŗā tās cenšas iznīcināt — boļševiku zeme.

Nu jā, bet kam tad noder tas „lūdzu" un „paldies" vai „atvaino", ko lieto sabiedrībā, nu teiksim, ja Tu paturi mēteli savai vecmāmiņai? Vai nevarētu tīri labi bez tā iztikt?

Nē, krustmeit, tie nav tukši, nav arī vienkārši, bet burvju vārdi. Par to, kāds spēks tajos slēpjas, izstāstīšu kādu niecīgu notikumu.

Eju pa ceļu. Ir saulains, skaidrs pavasara rīts. Redzu — ceļmalā ar arājs. Arāja darbs smags, tur vajag stipru roku. Viņš noguris — droši vien, jau agri tīrumā. Bet visa mūsu zeme balstās uz šī arāja pleciem — kā jau dainās sacīts: „Ir sudraba kalējiņis pie arāja maizes nāca." Tīri neviļus iesaucos: „Dievs palīdz!" Balss skanīga izlīst klusumā. Un eju tālāk.

Bet arājam paliek mans vēlējums. Gluži sveša ceļa sieva tam teikusi: „Darbs, ko tu dari, ir nepieciešams; tas ir labs un vērtīgs darbs. Vēlu tev spēku un veiksmi". Un gribot negribot elpa viņam kļūst vieglāka, prāts metas priecīgs, rokas un kājas cilājas veikli un droši.

Tas „dievpalīgs" tātad bija īsts, reāls palīgs, ne tukša skaņa, „vecmodīga" forma vien.

Tas pats sakāms par visām tām sīkajām paražām, ar kuŗām izrādām cieņu citiem un piespiežam tos cienīt sevi. Tikai Padomju savienībā, kur cilvēks ir mašīna, lielgabalu gaļa vai skaitlis, tie lieki.

Vai ne, krustmeit, ja kāds cits izturētos necienīgi pret Tavu māti, Tu, droši vien, būtu briesmīgi sašutusi. Bet vai Tu pati arvien tai palīdzi nest nesamo, paturi mēteli, atdod pēdējo sēdvietu tramvajā vai viesībās, lieto „lūdzu" un „paldies", ko jautādama, pienes viņai, ja tai kā vajag? Un ja tā tas ir ar Tavu māti, kas Tevi izaudzējusi, kā gan tad būs ar citiem cilvēkiem?

Pavēro sevi: vai Tu atbildi skaidri un droši, ja Tev ko jautā, vai nespraucies teātŗa rindā ar mugurpusi pret citiem sēdētājiem, sasveicinoties negrāb pirmā un sakrati rokas cienījamām dāmām? Vai, pie galda sēžot, neieplet elkoņus, aizņemdama viena trīs vietas, nebāz nekad nazi mutē, nestreb viru ar pērkonam līdzīgu troksni? Vai Tu nejaucies vidū, pārtraukdama citu sarunas, ja Tev kas stāstāms, pie tam vēl ar pilnu muti? Vai Tu nekad nerunā līdzi par lietām, ko nepārzini? Ir daudz tādu sīkumu.

„Bet man vienmēr aizmirstas," Tu teiksi. Ir kāds labs, pilnīgi drošs līdzeklis pret šo vispārpazīstamo slimību — dari to katru dienu.

Mīļā krustmeit, beigās man gribētos Tev vēl ko atgādināt. Mūsu zeme ir pilna cittautiešu no visām Eiropas malām. Un tāpēc neviens Tavs vārds, neviena kustība nepieder Tev vien — tā rāda latviešu meiteni. Un tās uzvešanās drīkst būt tikai nevainojama. Skaļas, bērnišķīgas klaigāšanas vietā tagad jābūt lepnai, cieņas pilnai atturībai.

Krustmāte Kristīne.

P. S. Ja nu Tavu galviņu nomoka vēl kādi jautājumi, raksti vien droši, atbildēšu ar prieku.

„Šļūcenes" ievainotiem karavīriem

RŪTA GRĪNA

Katrs zina, cik ātri novalkājas apavi un cik maz to, kam tagad vajas tos darināt. Bet ievainotajiem karavīriem slimnīcās nepieciešamas kādas čībiņas, ko uzvilkt tad, kad var jau drusku staigāt. Kur lai tādas tik lielos daudzumos ņem? Te nu jānāk talkā visām meitenēm, un arī māmas varētu palīdzēt. Kur vēl nav nodibinātas LJO meiteņu grupas, var salasīties tāpat pulkā un kādas skolotājas vai dūšīgas meitenes vadībā ķerties pie darba.

Vispirms pārmeklēsim atvilktnes un plauktus — vai neatradīsies kāda lupatiņa, ko varam pieciest. Glītākas čības iznāks, ja virsdaļai drēbe būs biezāka un stingrāka, oderei jau varam izlietot gandrīz visu. Nevajag kautrēties arī sametināt dažādu krāsu gabaliņus, jo ar „šļūcenēm" taču neleposies, bet gan valkās; bez tam, ar labu gaumi to darot, var iznākt kas pavisam īpatnējs. Ļoti labi der arī ādas gabaliņi no veciem kažociņiem, cepurēm, paklājiem. Pavisam sīkas lupatiņas izlietosim zolītes popēšanai (polsterēšanai) vai pazoles pīšanai. Tātad — noder katrs nieks.

Vispirms pēc piegrieztnes izgriež virsdrēbi (a) četras reizes (abām čībām), „uzdodot" kādu cm virsū ielocīšanai. Tāda pat lieluma un tikpat reižu vajadzēs arī oderes. Tad sašuj pa divi virsgabaliem kopā, tāpat divi oderes gabalus (b). Nu apgriežam kreisās puses uz āru un sašujam malu (c), pēc tam atkal atgriežam uz pareizo pusi un vēlreiz nošujam. Starp oderi un virsdrēbi ieliekam vēl rupju audeklu vai citu stīvu drēbi un nošujam vairākām rindām, cauri visām drēbju kārtām, kā tas redzams b zīmējumā. Kad virsdaļa gatava, no papes pēc piegrieztnes (d) izgatavojam iekšējo zoli (binzoli). Papi uzpopē (uzpolstē) ar vati, pakulām vai sīkām lupatiņām un apvelk ar oderes drēbi, ko kreisajā pusē sastiprina ar diegu pārstaipiem.

Kad iekšējā zole gatava, virsdaļas malas vajadzīgā platumā atliek un piešuj pie zoles.

Ārējo zoli jeb pazoli varam gatavot no tūbas (filca) atgriezumiem, lupatām, auklām, pakulām, salmiem vai meldriem. Tūbas zoli vienkārši izgriež, mazliet lielāku par iekšējo zoli, un piešuj slīpiem dūrieniem, vienu reizi ņemot aiz virsdaļas abām drēbju kārtām, otru reizi — aiz zoles. No lupatiņām zoli var šūt, tās saliekot vairākām kārtām un nostiprinot diegu rindām (f); bet var arī tās sagriezt strēmelēs, sapīt pīnēs un zoles izgatavot no tām, tāpat kā no salmu, meldru vai pakulu pīnēm (g). Klāt pieliktā piegrieztne ir 42. lieluma.

Jauko paraugu mums aizdeva „Sievietes darba" čaklās dāmas, un viņām arī praktisku padomu var lūgt tās, kas baidās vienas pašas iesākt.

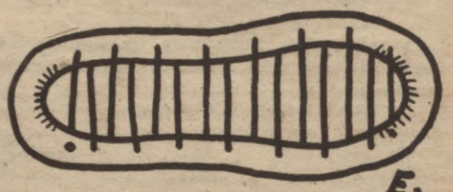

E.

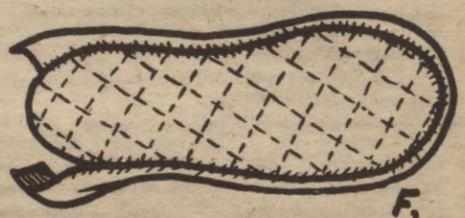

F.

M.V.

G.

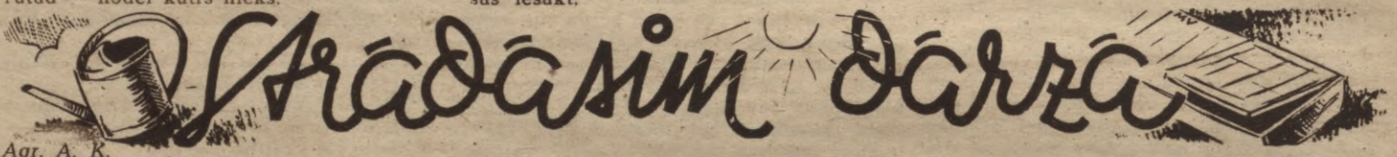

Agr. A. K.

So pavasari daudzi domās par to, ka vasarā vajadzētu nodarboties ar dārzkopību. Cik labi, ja mājās ir pašu izaudzēti dārzeņu augļi vai puķes. Ieej savā dārzā, tikpat kā vecos laikos veikalā, un paņem, kas vajadzīgs. Tiesa, savs dārzs tiešām ir derīga, patīkama, skaista un veselīga lieta. Taču no pirmajām pārdomām par šo jautājumu līdz tam laikam, kad dārzs tiešām jau radies, ir tāls un bieži ērkšķains ceļš. Sevišķi iesācējam. Nav noliedzams tomēr, ka dārzs kaut ko sniedz katram: mājas mātei un viņas virtuvei dārzeņus (arvien svaigus, tikko no dārza nākušus), ģimenes galvam zeltainu, labāko dienvidu šķirņu tabaku, lielākajai meitai puķes (ko tagad veikalos tik grūti dabūt), ogas mazākajiem bērniem, bet visai ģimenei patīkamu nodarbošanos svaigā gaisā.

Ja, apsverot visus labumus, kā arī iespējamos grūtumus un nepatiksmes, kas nenovēršami būs saistītas ar dārzu, pēdīgi tomēr izšķiras šovasar kļūt par dārzkopi, tad jāķeras pie darba plāna sastādīšanas. Ir vajadzīgas šādas lietas: piemērots zemes gabals, darba rīki, mēsli, sēklas un dēsti, kaut cik pamatzināšanas dārzkopībā.

Dārza lielumu bieži nav iespējams brīvi izraudzīties, taču, lai varētu izaudzēt visus ģimenes vajadzībām nepieciešamos dārzeņus, katram ģimenes loceklim būtu jāparedz 50—100 m² liela platība. Tātad kopējais dārza lielums ir 50—100 m² reizināts ar ģimenes locekļu skaitu. Vislabāk, ja dārzs atrodas tieši pie dzīves vietas un uz dārzu nav tālu jāiet vai jābrauc. Dārza vietai jābūt aizsargātai no vējiem, bet neapēnotai. Tagad, kad mēslojamos līdzekļus grūti dabūt, sevišķi svarīgi, lai zeme jau dabiski būtu auglīga un trūdiem bagāta. Tā, piemēram, no kāpu smilts, kas bieži sastopama Rīgas apkārtnē, kaut cik apmierinošas ražas varēs iegūt, tikai ļoti spēcīgi mēslojot. Pēdīgi, izraugoties nākošā dārza vietu, jāievēro arī pamatūdens augstums: pārāk zemās un mitrās vietās nekas nevarēs izaugt, lai arī rūpīgi koptu un mēslotu. Dārza tuvumā jābūt iespējai dabūt ūdeni laistīšanai. No laimīgas dārza vietas izraudzīšanas ļoti lielā mērā atkarājas visa turpmākā darba panākumi.

Jaunu darba rīku iegādāšanās iespējas tagad visai ierobežotas, taču, lai dārzā varētu kaut ko darīt, sagādājami vismaz šādi rīki: lāpsta, grābeklis, kaplis, aukla mērīšanai.

Mēslošanai galvenokārt izmantojami dabiskie mēsli: kūtsmēsli un komposts, kā arī pelni. Pret sevišķiem iegādes taloniem, kas saņemami apriņķu agronomu birojos vai pilsētu pašvaldībās, ģimeņu dārziņiem izsniedz arī nelielu kalija un slāpekļa mēslu devu. Kopgaldu un iestāžu dārzu vajadzībām minerālmēslu iegādes atļaujas izsniedz apriņķu dārzkopības inspektori.

Sēklas un dēstus ģimeņu dārzniekiem pārdod pret tā paša talona atsevišķiem atgriezumiem, pret kuŗiem saņemami minerālmēsļi. Sēklas pārdod vietējās patērētāju biedrībās, bet Rīgā, Jelgavā un Liepājā — sēklu tirgotavās. Dēsti saņemami dārzniecībās — dēstu audzētavās, kas, saņemot atļaujas sēklu iegādei, apņēmušās pārdot dārzeņu audzētājiem noteiktu dēstu daudzumu.

Vajadzīgās pamatzināšanas par dārzu lietām, kas nepieciešamas, lai varētu izraudzīties katrai kultūrai vajadzīgo vietu un platību, aplēst izlietojamo sēklu, dēstu un mēslu daudzumu, kā arī zinātu, kad, kur un kas dārzā jādara, jāmeklē grāmatās un žurnālos. Bez tam padomu var prasīt arī apriņķu dārzkopības inspektoriem un piedzīvojušiem dārzkopjiem.

LGD pagaidām nav sīki izstrādātu darba plānu dārzkopības nodarbībām. Atsevišķus lauciņus ar kādu vienu noteiktu kultūru (pēc agrāko mazpulku lauciņu parauga) būtu ieteicams iekārtot galvenokārt tikai laukos, kur diezgan piemērotas zemes un dārzeņus vajadzīgā daudzumā izaudzē saimniecības sakņu dārzā. Kā audzējamās kultūras šogad ieteicams izraudzīties dārzeņu sēkliniekus, ārstniecības augus un eļļas augus. Tuvāka informācija par vēlamām šo augu kultūrām, kā arī sēklu iegādi dabūjama apriņķu agronomu birojos, bet par ārstniecības un eļļas augiem — arī Ārstniecības augu uzņēmumā Rīgā, Mārstaļu ielā 7.

Pilsētās, kur sevišķi svarīgi sagādāt iespējami vairāk dārzeņu ģimenes uzturam un kur pieejamās piemērotās zemes platības ir visai ierobežotas, jāaudzē nevis viena atsevišķa kultūra, bet iekārtojami ģimenes dārziņi visu uzturam nepieciešamo dārzeņu un garšaugu audzēšanai. Ja ģimenes rīcībā ģimenes dārziņš jau ir, tad jāpiedalās tā iekārtošanā un apkopšanā. Pirms darba uzsākšanas vienībās ieteicams sarīkot dārzkopības priekšlasījumus un kursus.

LJO

VANADZĒNI KARAVĪRU BĒRNIEM.

Slavējamu darbu ziemas mēnešos veikuši LJO 2. Rīgas pilsētas vienības vanadzēni. Viņu kopu sacensību programmā ietilpst rotaļlietu gatavošana karavīru bērniem, un tieši šim darbam vanadzēni nodevušies ar jo sevišķi lielu dedzību un centību. Kad pirms kāda laika mūsu žurnāla līdzstrādnieks, apciemojot minētās vienības mītni, pārsteidza vanadzēnus čaklā darbā, ko tie darīja skandinot mūsu skaistās dziesmas, bija jau redzami arī pirmie sasniegumi. Uz galda gan glītā ierindā, gan arī juku jukām stāvēja visdažādākās rotaļlietas — zirdziņi, pīles un putni, garkaklu žirafes un, protams, arī Lieldienu zaķi. Vienības pr-ks E. Drubiņš pastāstīja, ka līdz 1. aprīlim, kad sacensība beigšoties, vanadzēni paredzējuši pagatavot pavisam 250 dažādu rotaļlietu, starp tām ap 100 zaķu. 1. aprīlī vienība sarīkos rotaļlietu skati. Pēc tam pagatavotās mantiņas nodos mūsu karavīru palīdzībai, lai pēdējā tās izsniegtu 3—5 gadus veciem karavīru, galvenokārt kritušo cīnītāju, bērniem. Tā vanadzēni būs sagādājuši skaistu Lieldienu prieku bērniem, kuru tēvi cīnās par mūsu dzimteni.

PULKVEŽA KALPAKA PIEMIŅAI

svinīgu koncertu svētdienas pēcpusdienā bija sarīkojusi Latvju jaunatnes organizācija. Lielo universitātes aulu šoreiz nepildīja parastā koncertu publika, bet gan Rīgas vidusskolu jaunatne. Pēc svinīga P. Rības ērģeļu ievadījuma īsu uzrunu sapulcētajai jaunatnei teica latviešu leģiona pārstāvis virsleitnants Dr. Hugo Vītols.

„Cīņā gan krita pulkvedis, bet uzvarēja viņa gars. Un šis gars, šī nesalaužamā ticība mūsu gaišajai nākotnei vada arī tagad mūsu tautas gribu un ieročus pret nikno, nežēlīgo ienaidnieku. Nekad mūsu tautai nav vajadzējis tik daudz enerģijas, tik daudz garīga un fiziska spēka kā mūsu dienās. Un jaunatne, tu zini, ka zināšanas ir spēks. Šis spēks tev jāiegūst. Tev jāmācās tā, kā tu vēl nekad neesi mācījusies, tu nedrīksti pagurt, nedrīksti apstāties neviena grūtuma priekšā. Mēs, latvju karavīri, esam droši, ka mūsu skolu jaunatne savu uzdevumu veiks tāpat, kā savējos veicam mēs."

Tālākajā koncerta programmā dziesmas nodziedāja Vilma Briede, Mariss Vētra un Edvīns Krūmiņš, Lūcijai Garūtai pavadot uz klavierēm, un savus dzejoļus lasīja dzejnieki Jānis Medenis un Velta Toma. Jānis Medenis nolasīja vairākas savas poēmas par pulkvedi Kalpaku. Sevišķu atzinību izpelnījās krāšņais mūsu karoga cildinājums dzejolī „Karogs". Velta Toma savos dzejoļos pārstāvēja Latvju māti un sievu — karavīra izvadītāju un mājās sagaidītāju.

Koncertu nobeidza kopā dziedātais „Svēts mantojums". Kā goda viesi koncertā piedalījās mūsu izglītības un kultūras centrālo iestāžu vadītāji un skolu direktori.

*

Pulkveža Kalpaka piemiņas svinībās piedalījās LJO locekļi arī pārējos Latvijas novados. Svinīgajā kritušā latviešu cīnītāja godināšanā pie Skrundas Airītēm LJO pārstāvis nolika vainagu. Plašākas LJO rīkotas Kalpaka piemiņas svinības notika arī Rēzeknē, Daugavpilī, Liepājā, Rendā, Aizupē, Talsos u. c.

*

5. martā LJO Ludzā rīkoja svinīgu piemiņas brīdi. Svinības ievadīja Ludzas apr. jaunatnes vadītāja Fl. Švikša uzruna, pēc kuras visi klātesošie vienojās latvju tautas lūgšanā „Dievs, svētī Latviju".

Par latviešu tautas varonību, par pulkvedi Kalpaku kā redzamāko šīs varonības piemēru runāja Ludzas apr. jaunatnes vad. palīgs A. Ruško. Pēc tam akta dalībnieki leģendāro pulkvedi godināja ar īsu klusuma brīdi. Tālāk sekoja LJO Ludzas ģimnazijas zēnu un meiteņu vienību priekšnesumi. Vanagi deklamēja Brigaderes, Bebra un c. latviešu dzejnieku dzejoļus un izpildīja 2 kora runas. Akta noslēgumā visi nodziedāja „Svēts mantojums". *D. K.*

*

Rūjienā plkv. O. Kalpaka nāves 25. g. atceres brīdi atzīmēja ģimnazija kopā ar LJO 4. Valmieras vienību. Pēc skolas kora skol. K. Mora vad. nodziedātām dziesmām, LJO 4. vienības vadītājs, atklājot sanāksmi, lūdza direktoru nolasīt referātu par Kalpaka dzīvi un darbiem.

Direktora runai sekoja mūsu Tautas lūgšana un Norviļa Lielā junda. Koncerta otrā daļā LJO 4. vienības dalībnieki dziedāja un deklamēja patriotiskās dziesmas un dzejas, kuras guva klausītājos lielu sajūsmu.

V. B.

JAUNATNE VAKARĒ.

LJO Indras vienības locekļi ik nedēļas vakarē, kad bez audzinātājām pārrunām cītīgi mācās tautas dziesmas un dejas, bet meitenes nododas rokdarbiem. Jaunieši paredzējuši apciemot kādu ievainotu karavīru lazareti un uzņēmušies arī turienes kritušo varoņu kapu kopiņu apkopšanu.

Lielu darba rosmi parādījusi arī Makašēnu pagasta Sološnieku LJO vienība. Nesen vienība bija sarīkojusi vakarēšanu, kurā dziesmās un dzejoļos daudzināja latviešu karavīru un arāju. Par vakara vadmotīvu bija ņemti A. Brigaderes vārdi „Kur lemes's darbu dara, tur zobens lai tam sargs." 16 LJO dalībnieki krāšņos tautas tērpos nodejoja arī vairākas tautas dejas.

JAUNATNES DARBS LUDZĀ.

Ludzā LJO attīstījusi ļoti rosīgu darbību. Organizācijas vienības pastāv pie visām skolām. Ģimnazijā zēnu vienību vada N. Bisenieks, bet komercskolā — skolot. T. Puciriuss. Abu skolu meiteņu vienības vadītāja ir E. Blanka. Arodskolas jaunatni organizē skolotājs Sala.

Visrosīgāka ir 1. vienība (ģimnazijas). Pie vienības pastāv vairākas sekcijas. Liela vērība tiek piegriezta militārai mācībai un kareiviskās stājas izveidošanai. Daudzi jaunieši interesējas par rakstniecību, sanāksmēs nolasa referātus. Katru mēnesi izdod rakstu krājumu „Latgales Vanags". Iznākuši jau 3 numuri. To rediģē J. Valeinis. Tāpat vienība rīkojusi vairākus plašākus sarīkojumus.

D. Kalnačs.

VALMIERIEŠI — VINGROTĀJI.

1944. g. 28. februārī VSB rīkotā gadskārtējā vingrošanas vakarā kuplā skaitā piedalījās arī LJO Valmieras vienību dalībnieki. Viņi ar saviem vingrojumiem guva nedalītu skatītāju atzinību.

GODALGOTI IZPALĪGI.

LJO Kultūras nozares rīkotajā literārajā sacensībā I godalgu ieguvis Žanis Ģinters, Vērgales Burtniekos, par darbu Vasara laukos (Izpalīga dienasgrāmata);

II godalgu ieguvusi Biminita Bērziņa, 4. Rīgas pils. ģimn. audz., par darbu Es esmu izpalīdze;

III godalgu izpelnījusies Aldona Šķiltere, Limbažu pils. tautsk. audz., par darbu Vasara laukos.

Atzinības balvas ieguvuši Arturs Čakārnis, Aizputes valsts ģimn. audz. (Es esmu izpalīgs), Valda Šneidere, Rīgā (Vasara laukos), Amanda Matīse, Cēsu valsts ģimn. audz. (Es esmu izpalīdze), Aina Celle, 3. Rīgas pils. ģimn. audz. (Es esmu izpalīdze), Rita Groskopa, Rīgas mākslas amatniecības skolas audz. (Es esmu izpalīdze). Dažus no godalgotajiem darbiem turpmāk ievietosim mūsu žurnālā.

Ko darīsim vasarā?

Mag. pharm. R. JAKOBSONS

Vasarā vairums jauniešu strādās laukos. Vecākie un spēcīgākie būs nodarbināti pie lauksaimniecības darbiem un daudzi ies ganu gaitās. Blakus šiem darbiem jauniešiem būs jānodarbojas ar dziedniecības augu vākšanu. Ar šo darbu jūs sekmēsiet tik nepieciešamo dziedniecības augu vākšanu, no kuriem gatavo daudzas vērtīgas zāles.

Uzsākot savvaļā augošo dziedniecības augu vākšanu, jāpieturas pie zināmiem priekšnoteikumiem. Tikai tos ievērojot, tiks pacelta sagatavojamo drogu kvalitāte un tās tiks augstāki izvērtētas. Iekāms augus ievāc, jānoskaidro, vai tos uzpirks, jo uzpērkamo drogu saraksts katru gadu mainās.

Katram drogu vācējam jāievēro, ka vienā apgabalā nav vācami reti atrodami augi. Nekad nedrīkst vienā vietā novākt visus augus vai to ziedus un sēklas, bet daži jāatstāj, lai augi varētu arī uzpriekšu vairoties.

Novērots, ka skolas cenšas ievākt daudzus augus (pat līdz 30) un ļoti mazos daudzumos (10 līdz 100 gramiem). Šāda augu vākšana nav vēlama un šinī vasarā novēršama. Katrai skolai jāievāc tikai nedaudzi augi, bet lielākos daudzumos.

Šinī gadā paredzēts lielākos daudzumos ievākt zemāk minētās drogas: krūkļu mizas, pelašķu un liepu ziedus, kreimeņu ziedus (svaigus un žāvētus), māllēpeņu un miltenāju lapas, ķimenes, mežrožu augļus, mellenāju, avenāju, paegļu un sērmūkšļu ogas, vērmeļu, lauku skostu, kailo trūkumzāļu un vecvīrbārdiņu lakstus, Islandes ķērpjus, staipekņu sporas, noragu, gailenīšu, cūkpieneņu un dziedniecības baldriāna saknes, kalmju, ceru paparžu un retenāju zemesstumbrus un melnos rudzu graudus.

No kultūraugiem ieteicams kultivēt: kumelītes, kokrozes, kliņģerītes, deviņvīrspēku, vilkogas, sārtās uzpirkstenes, driģenes, velnābolu, piparmētras, melisas, turkpiparus, ķimenes, koriandru, estragonu, majorānu, pētersīļus, timiānu, zirdzenes, alantu, lupstājus, sārtās ziepenes, dziedniecības baldriānu, aptieku rabarberus, govķimenes, magones un sinepes.

Ņemot vērā dziedniecības augu lielo nozīmi, to kultivēšanai un ievākšanai būtu veltījama vislielākā vērība. Šis darbs dos ne tikai materiālu labumu, bet būs par svētību arī tautas veselībai.

Izdevējs: LJO štāba šefs. Apgāds — Kontinents, Palasta ielā 3. Tālr. 22310. Galvenais redaktors RAIMUNDS ČAKS. Iekārtojis MARĢERIS VITOLIŅŠ. Iznāk vienreiz mēnesī. Atsevišķs numurs maksā RM 0,40. Redakcija Rīgā, Ādolfa Hitlera (Brīvības) ielā 34/36-10. Tālr. 92856. Redaktors run. no plkst. 10—12.

107(3) III 44 Deutsche Verlags- und Druckerei-Ges. im Ostland m. b. H. Riga, Schmiedestr. 29.

Foto: ϟϟ PK U. Hofmanis un „L. J." archīvs